

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI

**Pohranjivanje ocjenskih radova u institucijske repozitorije:
praksa hrvatskih visokoškolskih ustanova**
diplomski rad

Mentor: izv. prof. dr. sc. Hrvoje Stančić

Studentica: Željka Salopek

Zagreb, rujan, 2016.

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Digitalni repozitoriji.....	3
2.1. Definicije i razvoj digitalnih repozitorija	3
2.2. Otvoreni pristup.....	5
2.3. Ocjenjski radovi u institucijskim repozitorijima	6
3. Digitalni repozitoriji u Hrvatskoj	9
3.1. Otvoreni pristup u Hrvatskoj	9
3.2. Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva.....	10
3.3. Dabar – digitalni akademski arhivi i repozitoriji.....	11
3.3.1. Razvoj sustava Dabar.....	11
3.3.2. Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova ZIR	12
3.3.3. Nacionalni repozitorij disertacija i znanstvenih magistarskih radova	13
3.4. Zakonski okvir pohrane ocjenjskih radova i pravilnici visokih učilišta.....	13
4. Istraživanje	17
4.1. Odabir uzorka i metodologija istraživanja.....	17
4.2. Rezultati istraživanja	18
4.2.1. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu	18
4.2.2. Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.....	19
4.2.3. FSB zbirka doktorskih radova i Repozitorij Fakulteta Strojarsstva i brodogradnje. 21	
4.2.4. FPZG repozitorij: diplomski radovi studenata politologije i novinarstva.....	22
4.2.5. Repozitorij Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu: repozitorij završnih radova.....	23
4.2.6. Repozitorij Prirodoslovno-matematičkog fakulteta.....	23
4.2.7. Repozitorij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu.....	24
4.2.8. Rasprava.....	25
5. Zaključak.....	27
6. Izvori i literatura.....	29
Popis slika	37
Sažetak	38
Abstract	38
Prilozi	39

1. Uvod

Razvoj tehnologije i osobito Internet doveli su do velikih promjena u znanstvenoj komunikaciji. Internet je omogućio bržu diseminaciju te brži i lakši pristup znanstvenim radovima i rezultatima znanstvenih istraživanja. Ta mogućnost pridonosi i razvoju znanosti jer znanstvenici mogu biti u toku s najnovijim istraživanjima u svom polju ili koristiti njihove rezultate u daljnjem radu. Olakšali su se međusobni kontakti znanstvenika i povećala mogućnost zajedničke suradnje.

Nakladnici znanstvenih časopisa u digitalnom svijetu temeljili su svoje poslovanje na bazama podataka te su pristup časopisima omogućavali uz pretplatu. Kako su se cijene takvih pretplata sustavno povećavale, akademske knjižnice našle su se u situaciji da ne mogu svojim korisnicima omogućiti pristup svim traženim znanstvenim radovima. To se u literaturi spominje kao glavni poticaj stvaranju institucijskih repozitorija pri visokoškolskim ustanovama. Takvi su repozitoriji uskoro počeli prikupljati i druge sadržaje, uključujući i ocjenske radove kao značajni dio intelektualne produkcije ustanova. U ovom radu prikazat će se praksa prikupljanja i pohranjivanja ocjenskih radova u institucijske repozitorije u Hrvatskoj.

Pojam *ocjenski radovi* odnosi se na sve one radove koji su jedan od uvjeta za završetak studija i stjecanje određenog naziva ili stupnja. U Hrvatskoj oni uključuju doktorski rad ili disertaciju (na kraju poslijediplomskog sveučilišnog studija), diplomski rad (na kraju diplomskog i integriranog diplomskog i preddiplomskog sveučilišnog studija) i završni rad (na kraju svih ostalih studija, no često označava završni rad preddiplomskog studija). Tome se pridodaju i radovi studenata koji su studirali po starom programu, prije usklađivanja studija s Bolonjskim procesom 2005. godine (kao što je na primjer znanstveni magistarski rad).

U radu će se analizirati i usporediti osam digitalnih repozitorija pri hrvatskim visokoškolskim ustanovama u kontekstu pohrane ocjenskih radova. Uzorak je odabran prema broju repozitorija koji su registrirani u direktoriju repozitorija OpenDOAR i ispunjavaju ove osnovne kriterije: da su institucijski repozitoriji, da pripadaju hrvatskim visokoškolskim ustanovama i da sadrže ocjenske radove. Radi se o repozitorijima pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i o dva repozitorija Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. Prikazat će se odredbe sveučilišta i samih ustanova o prikupljanju i pohranjivanju ocjenskih radova.

2. Digitalni repozitoriji

2.1. Definicije i razvoj digitalnih repozitorija

Razvojem tehnologije došlo je do naglog porasta izvorno digitalne (eng. born digital) građe. Znanstvenici su svoje radove i podatke iz istraživanja u digitalnom obliku pohranjivali na vlastita računala, objavljivali na vlastitim internetskim stranicama i sl., pri čemu nije postojala sustavna briga za njihovo očuvanje. Javila se potreba za organizacijom i čuvanjem takve vrste građe jer je postojala mogućnost njenog propadanja i gubitka zbog brzog razvoja tehnologije, odnosno zastarijevanja uređaja i formata u kojima je bila pohranjena. Potreba za prikupljanjem i očuvanjem digitalne građe, ali i težnja za njenom organizacijom i omogućavanjem pristupa, rezultirale su stvaranjem nove okoline koja bi im to omogućila. Digitalni repozitoriji pružaju mjesto na kojem će se takve informacije moći bolje čuvati i lakše naći, ali i ponovo koristiti u budućem znanstvenom radu. Osim toga repozitoriji omogućuju i pohranjivanje digitalizirane građe, neovisno o razlozima njenog prenošenja u digitalni format. Knjižnice su najčešće te koje u ustanovama preuzimaju brigu o uspostavi i održavanju repozitorija te prikupljanju građe.

Na razvoj repozitorija utjecale su i promjene u načinu izdavanja znanstvenih radova. Krajem 20. stoljeća došlo je do takozvane krize znanstvenog nakladništva. Znanstvena komunikacija temelji se na časopisima i knjigama, a oni su se počeli objavljivati u digitalnom obliku. Komercijalni nakladnici sustavno su povećavali cijene pretplata na svoje baze, dok se s druge strane visokoškolskim ustanovama i knjižnicama smanjivao budžet za nabavu građe. Budući da je praksa nakladnika bila da im autori prepuste svoja prava, događalo se da knjižnice nisu bile u mogućnosti osigurati pristup radovima djelatnika vlastite ustanove. Takva je situacija rezultirala time da su knjižnice počele otkazivati pretplate. Istovremeno znanstvenici su preprinte svojih radova činili javno dostupnima pohranjujući ih u tematske repozitorije, te se sve više počeo promovirati otvoreni pristup.

Uobičajena podjela digitalnih repozitorija u literaturi je na tematske, koji se još nazivaju i predmetnim ili disciplinarnim (eng. subject-based, discipline-based, disciplinary) i na institucijske ili repozitorije ustanova (eng. institutional). Tako Branin navodi kako „digitalni repozitorij može biti određen opsegom nadležnosti, ali i tipom građe koju prikuplja“.¹ Tematski repozitoriji pohranjuju građu koja je povezana s određenim znanstvenim područjem, neovisno

---

¹ Branin, J. Institutional repositories. // Encyclopedia of library and information sciences. 3. izd. Boca Raton, FL : CRC Press, Taylor & Francis Group, 2010. Vol. 2. CD-ROM-Domain. Str. 2785-2796. Str. 2787.

o tome gdje je nastala. Instrukcijski repozitoriji ograničeni su područjem djelovanja ustanove, odnosno okupljaju građu nastalu radom te ustanove.

Lynch je 2003. godine iznio često citiranu definiciju instrukcijskog repozitorija visokoškolske ustanove. Prema njemu instrukcijski repozitorij je „skup usluga koje sveučilište nudi svojoj zajednici s ciljem upravljanja (eng. management) i diseminacije digitalnih materijala, koje je stvorila ustanova i članovi njene zajednice“.² To uključuje kompletnu intelektualnu produkciju ustanove, građu koja nastaje radom djelatnika, studenata i same ustanove. Calhoun u svojoj knjizi *Exploring digital libraries* također navodi podjelu repozitorija na tematske i instrukcijske. Tematske repozitorije definira kao one koji „okupljaju i omogućuju pristup digitalnim objektima vezanim uz jedno područje ili skupinu područja“.³ Za instrukcijski repozitorij prenosi definiciju INASP-a (International network for the availability of scientific publications) prema kojoj je on „online mjesto za okupljanje, čuvanje i diseminaciju intelektualne produkcije institucije u digitalnom obliku“.⁴

U literaturi se najčešće pri definiranju instrukcijskog repozitorija on ograničava samo granicama nadležnosti ustanove, ne i vrstom građe. To je mjesto na koje se može pohraniti sva digitalna građa nastala u sklopu djelovanja ustanove. Osim recenziranih znanstvenih članaka, koji su bili primarna građa za pohranu, instrukcijski repozitorij može sadržavati i preprinte, knjige, ocjenke radove, radove s konferencija, prezentacije, postere, obrazovne materijale, podatke koji su rezultat znanstvenih istraživanja, audiovizualnu građu, dokumentaciju rada ustanove i dr. Ipak, ustanova sama određuje hoće li i kako ograničiti vrstu građe koju prikuplja. Takva definicija dozvoljava i uspostavu repozitorija koji sadrži samo određenu vrstu građe ili radove samo jedne skupine koja djeluje unutar ustanove.⁵

Softveri koji se koriste za uspostavu i održavanje digitalnih repozitorija mogu biti komercijalni i nekomercijalni, takozvani softveri otvorenog koda. Pri stvaranju repozitorija i odabiru softvera ustanova treba imati na umu i njegovo daljnje održavanje. Za odabir besplatnog softvera potrebno je unaprijed znati može li postojeća informatička služba preuzeti na sebe posao implementacije i prilagodbe softvera te daljnju brigu za njegovo održavanje i ažuriranje, a ako to nije slučaj, postoji li mogućnost zapošljavanja drugih stručnjaka. Kupnjom

---

² Lynch, C. A. Institutional repositories : essential infrastructure for scholarship in the digital age. // ARL : a bimonthly report on research library issues and actions from ARL, CNI, and SPARC, 226(2003), str. 1-7. URL: <http://www.arl.org/storage/documents/publications/arl-br-226.pdf>. (20.7.2016.). Str. 2.

³ Calhoun, K. *Exploring digital libraries : foundations, practice, prospects*. London: Facest, 2014. Str. 89.

⁴ Ibid.

⁵ Tako npr. Simons i Richardson u kontekstu potrebe za pohranom istraživačkih podataka spominju tendenciju ustanova za uspostavljanjem posebnih repozitorija za istraživačke podatke sa svrhom upravljanja podacima te ustanove. Simons, N.; Richardson, J. *New content in digital repositories : the changing research landscape*. Oxford : Chandos publishing, 2013. Str. 63.

softvera osigurava se tehnološka podrška ustanovi, koja može biti manje fleksibilna u vezi s individualnim potrebama ustanove. Na ustanovi ostaje odluka koju će vrstu softvera koristiti za stvaranje repozitorija.⁶ Prema statistici baze OpenDOAR u kojoj su prijavljena 3.182 repozitorija iz cijeloga svijeta, najčešće korišteni softveri otvorenog koda su Dspace (u 44% repozitorija) i EPrints (u 13,7% repozitorija).⁷

Jedna od glavnih karakteristika kvalitetnog digitalnog repozitorija je interoperabilnost, odnosno omogućavanje pružateljima usluga (eng. service provider) pobiranje podataka. Time se osigurava bolja vidljivost repozitorija i radova u njemu. Temelj interoperabilnosti je standardizacija metapodataka. Organizacija *Inicijativa za otvorene arhive* (eng. Open archives initiative) stvara standarde koji omogućuju interoperabilnost repozitorija. Ona je 2001. godine razvila protokol za pobiranje metapodataka OAI-PMH (eng. Open archives initiative metadata harvesting protocol), koji donosi upute o oblikovanju metapodataka, da bi se omogućilo njihovo pobiranje.

Prvi digitalni repozitorij u koji su autori mogli pohraniti svoj znanstveni rad bio je arXiv, tematski repozitorij stvoren 1991. godine u Nacionalnom laboratoriju u Los Alamosu, koji se danas održava na Sveučilištu Cornell i okuplja radove s područja fizike, matematike, i računalne znanosti.⁸ Uspjeh tog i prvih takvih tematskih repozitorija usmjerio je interes k otvorenom pristupu. Institucijski repozitoriji razvili su se kasnije, prema Buehler prvi su uspostavljeni u razdoblju 2000.-2001. godine.⁹

2.2. Otvoreni pristup

Kriza nakladništva utjecala je i na ideju o otvorenom pristupu, a suradnja znanstvenika koji su dozvoljavali pristup vlastitim istraživanjima pohranjivanjem radova u tematske repozitorije, kako bi se unaprijedilo znanstveno istraživanje, povećala je interes za otvorenim pristupom. Ideja o otvorenom pristupu nastavila se širiti u znanstvenoj zajednici, a službeno je definirana 2002. godine u *Budimpeštanskoj inicijativi za otvoreni pristup* kao „slobodna dostupnost na javnom internetu“ prvenstveno recenziranim člancima u znanstvenim

---

⁶ O svim aspektima odabira softvera v. npr. Simons; Richardson, New content in digital repositories, n. dj., str. 173-187.

⁷ OpenDOAR. URL: <http://www.opendoar.org/index.html>. (24.8.2016.).

⁸ Branin, Institutional repositories, n. dj., str.2790.

⁹ Buehler, M. A. Demystifying the institutional repository for success. Oxford : Chandos publishing, 2013. Str. 30.

časopisima, ali i nerecenziranim radovima.¹⁰ Slijedile su ju dvije izjave, u Bethesda i u Berlinu, obje donesene 2003. godine, kojima se podržava i promovira otvoreni pristup znanstvenim radovima. One zajedno s Budimpeštanskom inicijativom čine temelj daljnjih takvih izjava koje su donesene u svijetu. Otvorenim pristupom povećava se vidljivost radova, rad je lakše naći i brže je dostupan, što utječe i na njegovu citiranost.

U samoj ideji stvaranja repozitorija ustanove je da radovi njenih djelatnika i studenata budu javno dostupni. Naravno, pri tome se uzimaju u obzir želje i prava autora te politike nakladnika. Knjižnice se zalažu za otvoreni pristup i pružaju savjetovanje i podršku autorima za ostvarenje tog cilja. Unatoč pohrani u institucijski repozitorij, znanstveni članci mogu biti objavljeni i u znanstvenim časopisima. Autori najčešće prepuštaju prava objave i distribucije nakladnicima časopisa, koji određuju uvjete pod kojima prihvaćaju radove u svoj časopis (politika nakladnika). Organizacija SHERPA (*Securing a hybrid environment for research preservation and access*), koja djeluje pri Sveučilištu u Nottinghamu, održava uslugu SHERPA/RoMEO kojom informira javnost o politikama nakladnika znanstvenih časopisa u vezi s autorskim pravom i pohranjivanjem radova u repozitorije u otvorenom pristupu. Na mrežnim stranicama SHERPA/RoMEO se tako može vidjeti podjela na četiri vrste nakladnika: one koji dozvoljavaju objavu preprinta, postprinta ili objavljene verzije rada u repozitoriju, one koji dozvoljavaju objavu postprinta ili objavljene verzije rada, one koji dozvoljavaju pohranu samo preprinta te one koji ne dozvoljavaju objavu radova u repozitoriju.¹¹

2.3. Ocjenjski radovi u institucijskim repozitorijima

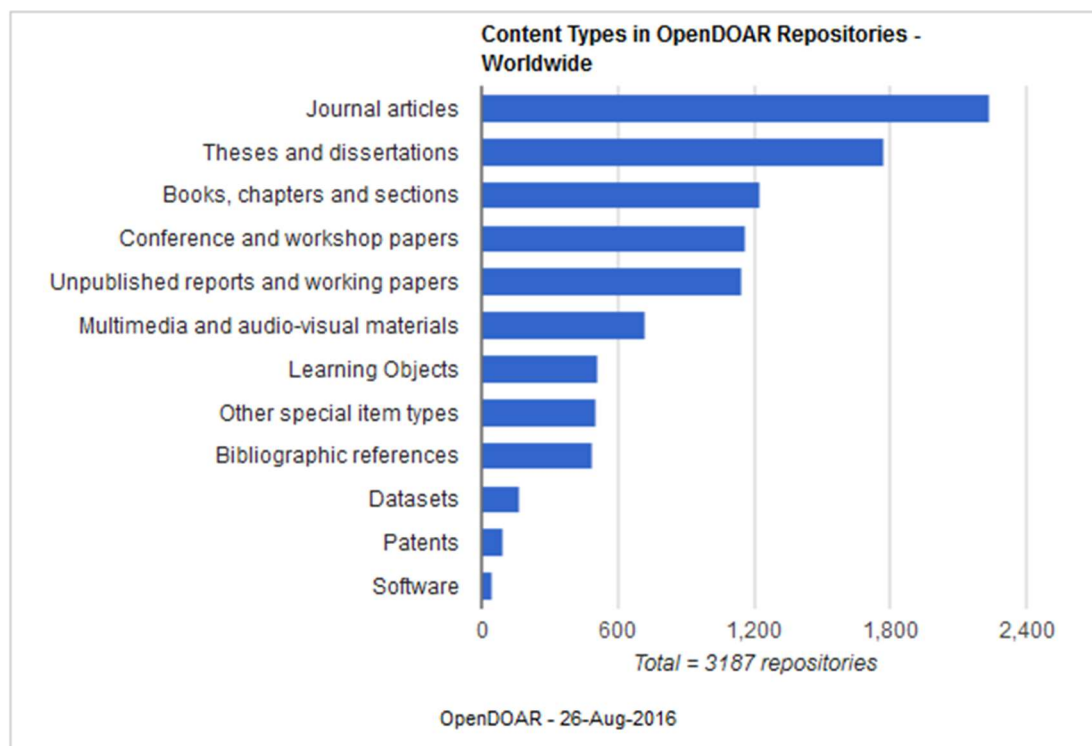
Pojam *ocjenjski radovi* odnosi se na radove studenata koji su jedan od uvjeta za završetak studija. Tradicionalno su se u tiskanom obliku pohranjivali u akademskim knjižnicama te su bili dostupni unutar ustanove ili putem međuknjižnične posudbe, ako je knjižnica omogućavala ovu uslugu za tu vrstu građe. Drugim riječima, bili su vidljivi i dostupni malom broju korisnika. Unatoč razvoju tehnologije, odnosno stvaranju ocjenjskih radova u digitalnom obliku, ta se praksa nastavila, no s vremenom počele su se prikupljati i njihove digitalne verzije. Institucijski repozitoriji visokoškolskih ustanova prvenstveno su bili usmjereni na pohranjivanje znanstvenih članaka svojih djelatnika, no ubrzo su počeli prikupljati i drugu vrstu građe, među kojom su se našli i ocjenjski radovi kao autorska djela studenata tih ustanova, odnosno kao dio

---

¹⁰ Budapest Open Access Initiative. URL: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/>. (22.8.2016.).

¹¹ SHERPA/RoMEO. URL: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/index.php?la=en&fIDnum=&mode=simple>. (22.8.2016.).

intelektualne produkcije ustanove povezan s nastavnim procesom i mentorskim radom. Kao i u slučaju ostale digitalne građe, takva okolina nudi mogućnost boljeg upravljanja i organizacije ocjenskih radova u digitalnom obliku. Prema statistici OpenDOAR-a ocjenski su radovi druga po redu najzastupljenija građa u registriranim repozitorijima¹², kako se može vidjeti na Slici 1.

N.b. Most repositories hold several Content Types.

Slika 1. Zastupljene vrste građe u bazi OpenDOAR. (OpenDOAR. Content types in OpenDOAR repositories worldwide, n.d.)

Prednosti pohrane ocjenskih radova u institucijski repozitorij su višestruke. Bolja vidljivost omogućena je studentu autoru, ali i mentoru i samoj ustanovi. Korisnici mogu brže pronaći radove i imati bolji pregled nad njima. Studenti ustanove mogu vidjeti način na koji se pišu radovi i već korištene teme, a potencijalni studenti što bi se od njih očekivalo na tom fakultetu. Ustanova može jednostavno prikazati rezultate svog djelovanja u tom području jer su radovi centralizirani.

Pohrana ocjenskih radova u institucijski repozitorij, osobito uz mogućnost otvorenog pristupa, donosi sa sobom strah od plagiranja jer rad postaje lako dostupan. No iz istog se razloga povećava mogućnost detektiranja plagijata, osobito omogućavanjem pretraživanja cjelovitog teksta. Ustanove se mogu suočiti s tim problemom i nabavom softvera za otkrivanje

¹² OpenDOAR. URL: <http://www.opendoar.org/index.html>. (26.8.2016.).

plagijata. Drugi velika zabrinutost koja se javlja je da nakladnici neće htjeti prihvatiti rad koji je ranije bio pohranjen u repozitoriju. Ramirez et al. su na temelju provedenog istraživanja zaključili da nakladnici u principu prihvaćaju za objavu radove proizašle iz ocjenskih radova koji su ranije bili slobodno dostupni u institucijskim repozitorijima, osobito zato jer se prije objave rad prerađuje i prolazi recenziju.¹³ Ipak i dalje ima nakladnika, osobito iz područja prirodnih znanosti, koji ni pod kojim uvjetima takve radove ne bi prihvatili. Stoga se preporučuje autorima prije odluke o razini dostupnosti rada provjeriti stavove nakladnika kod kojih planiraju objaviti rad. Kao što je spomenuto, jedno od prvih mjesta na kojima mogu dobiti takvu informaciju su mrežne stranice SHERPA/RoMEO, a knjižnica bi im pri provjeri također trebala dati savjet.

Kritiku obaveze pohranjivanja ocjenskih radova u otvorenom pristupu dali su Hawkins, Kimball i Ives.¹⁴ Oni se protive praksi nekih visokoškolskih ustanova koje završetak studija uvjetuju objavom ocjenskog rada u otvorenom pristupu u institucijskom repozitoriju, te preuzimaju na sebe imovinska prava autora. Ustanova bi u svakom slučaju trebala imati jasno razloženu politiku pohrane radova u repozitorij u skladu s važećim zakonima. Pri definiranju razine dostupnosti rada može se raditi o jednoj od ovih opcija: rad je u cijelosti dostupan u otvorenom pristupu, rad je dostupan nakon određenog datuma, tj. pod embargom je, rad je dostupan samo članovima ustanove uz prethodnu registraciju ili ograničenje na određene IP adrese te rad nije dostupan korisnicima. Student je pak odgovoran za brigu o autorskim pravima djela koja citira ili koristi u svom radu.

---

¹³ Ramírez M. L.; McMillan G.; Dalton J. T.; Hanlon A.; Smith H. S.; Kern C. Do open access electronic theses and dissertations diminish publishing opportunities in the sciences?. // *College and research libraries*. 75, 6(2014), str. 808-821.

¹⁴ Hawkins A. R.; Kimball M. A.; Ives M. Mandatory open access publishing for electronic theses and dissertations : ethics and enthusiasm. // *Journal of academic librarianship*. 39, 1(2013), str. 32-60.

3. Digitalni repozitoriji u Hrvatskoj

U ovome poglavlju bit će riječi prvenstveno o hrvatskim digitalnim repozitorijima u kontekstu pohrane ocjenskih radova. Ocjenski se radovi u pravilu pohranjuju u institucijskim repozitorijima ustanova na kojima su obranjeni ili onih ustanova koje pohranjuju ocjenske radove svojih djelatnika neovisno o tome gdje su obranjeni. Osim toga, visokoškolske ustanove sve više uspostavljaju posebne repozitorije za pohranu ocjenskih radova. Repozitorije najčešće uspostavljaju knjižnice ustanova koje se brinu i o njihovu daljnjem razvoju.

Jačanje svijesti o prednostima otvorenog pristupa i osobito digitalnih repozitorija doprinosi sve većem njihovu uspostavljanju. Visokoškolske ustanove zbog zakonske obaveze iz 2013. godine o trajnoj pohrani ocjenskih radova u repozitorije sveučilišnih, odnosno Nacionalne i sveučilišne knjižnice (u daljnjem tekstu NSK), u svojim repozitorijima prikupljaju i čuvaju ocjenske radove, koji kasnije imaju biti pohranjeni u skladu sa zakonom.

3.1. Otvoreni pristup u Hrvatskoj

Jedan od uspješnih projekata povezanih s otvorenim pristupom u Hrvatskoj je Hrčak, portal znanstvenih i stručnih časopisa koji omogućuju otvoren pristup svojim člancima. Hrčak je započeo s radom 2006. godine. Časopisi su time okupljeni na jednom mjestu i mogu se istovremeno pretraživati. U trenutku pisanja rada u Hrčku je bilo registrirano 420 časopisa.

Prema praksi sličnih izjava u svijetu, 2012. godine donesena je *Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu*. U njoj se otvoreni pristup definira kao „slobodan, besplatan i neometan mrežni pristup digitalnim znanstvenim informacijama koji omogućava čitanje, pohranjivanje, distribuciju, pretraživanje, dohvaćanje, indeksiranje i/ili drugo zakonito korištenje. Slobodan u ovom kontekstu znači trajno slobodan od bilo kakvih ograničenja i postavljanja uvjeta za pristup i korištenje“¹⁵.

Iz dokumenata i strategija Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta jasno je da bi istraživanja financirana novcem poreznih obveznika i njihovi rezultati trebali biti dostupni javnosti. Još se 2006. godine dokumentom *Znanstvena i tehnološka politika Republike Hrvatske 2006.-2010.* određuje kako znanstveno-tehnološki sustav koji se financira iz javnih sredstava mora biti otvoren za javnost, a na isti način

---

¹⁵ Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. 2012. URL: <http://www.fer.unizg.hr/oa2012/deklaracija>. (22.8.2016.).

financirani rezultati istraživanja i razvoja trebaju biti javno dostupni u obliku otvorenih publikacija ili otvorenog pristupa bazama podataka.¹⁶

Hrvatski sabor je u listopadu 2014. godine donio *Strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije* u kojoj jedan od ciljeva čine *Nacionalne istraživačke i inovacijske infrastrukture s javnim pristupom, uz uključivanje u europske infrastrukture i povezivanje s njima*. Između ostalog, taj se cilj namjerava ostvariti uspostavom otvorenog pristupa istraživačkim infrastrukturama te uspostavom podatkovnih usluga koje uključuju i digitalne repozitorije, kako bi se omogućilo prikupljanje, čuvanje i pristup rezultatima istraživanja. Istaknuto je da to uključuje otvoreni pristup znanstvenim i stručnim informacijama nastalim sredstvima javnog financiranja.¹⁷

Prema *Planu razvoja istraživačke infrastrukture*, koji je objavilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta u lipnju 2016. godine, planira se poticati otvoreni pristup istraživačkim podacima kao važnom dijelu znanstvenog istraživanja. Oni bi se trebali trajno pohraniti i biti dostupni, obavezno oni koji su nastali kao rezultat javnog financiranja. Ovim se dokumentom ističe i važnost digitalnih repozitorija u današnjoj znanstvenoj komunikaciji. Planira se uspostava nacionalnih tematskih i institucijskih repozitorija, „koji su infrastruktura za prikupljanje, čuvanje i dijeljenje znanstvenih podataka te temelj za upravljanje, sustavnu brigu, uporabu i dugoročnu javnu dostupnost primarnih, sekundarnih i tercijarnih istraživačkih podataka“.¹⁸

3.2. Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva

Kao što mu i samo ime govori, Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva (u daljnjem tekstu ARA) na jednome mjestu okuplja podatke hrvatskih repozitorija i arhiva, donosi njihov popis i omogućuje centralizirano pretraživanje. Uvjet za registraciju repozitorija u ARA-i je njegova usklađenost s protokolom OAI-PMH. ARA trenutno okuplja metapodatke 110 hrvatskih repozitorija. Velik porast broja repozitorija dogodio se u srpnju ove godine.¹⁹

ARA pospešuje vidljivost repozitorija te olakšava njihovo pronalaženje i pretraživanje njihova sadržaja. Katalog repozitorija donosi njihov abecedni popis uz broj zapisa i mogućnost

---

¹⁶ Znanstvena i tehnološka politika Republike Hrvatske 2006. – 2010. URL: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/Arhiva/1%20-%20157.pdf> (18.8.2016.)

¹⁷ Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. // NN 124/14.

¹⁸ Plan razvoja istraživačke infrastrukture u Republici Hrvatskoj. URL: <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=25353>. (18.8.2016.)

¹⁹ Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva. URL: <http://ara.srce.hr/index.php/index>. (26.8.2016.).

dodavanja kratkog opisa. Pretraživati se može sadržaj pojedinog repozitorija ili svih istovremeno. Administratori repozitorija mogu ga registrirati ispunjavanjem obrasca na mrežnim stranicama.

3.3. Dabar – digitalni akademski arhivi i repozitoriji

3.3.1. Razvoj sustava Dabar

Sustav *Dabar – digitalni akademski arhivi i repozitoriji* uspostavljen je u sklopu nacionalne strategije za razvoj e-infrastrukture. Sveučilišni računski centar Sveučilišta u Zagrebu (u daljnjem tekstu Srce) razvijao je ovaj sustav u suradnji s drugim ustanovama, prvenstveno s NSK, Institutom Ruđer Bošković, Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, tj. s njihovim knjižnicama. Ovih je pet ustanova u ožujku ove godine potpisalo Sporazum o suradnji na razvoju i održavanju sustava Dabar, kojem mogu pristupiti i druge ustanove. Njime se omogućilo službeno organiziranje koordinacijskog odbora i radnih grupa koje će se brinuti o daljnjem razvoju Dabra.

U sklopu ovog sustava Srce pruža tehničku podršku svim ustanovama iz znanosti i visokog obrazovanja za uspostavu i održavanje digitalnih repozitorija. Ustanove same odlučuju o građi u repozitoriju i pohranjuju dokumente te mogu prilagoditi korisničko sučelje po potrebi. Sustav Dabar temelji se na programskom okviru Islandora, odnosno na repozitoriju Fedora. Celjak et al. navode da je u svom diskovnom sustavu Srce namijenilo 20TB diskovnog prostora za potrebe sustava Dabar, a dodatni prostor namjerava se osigurati stvaranjem Hrvatskog znanstvenog i obrazovnog oblaka (HR-ZOO)²⁰, koji se planira na državnoj razini. Dabar je pušten u produkcijski rad prije godinu dana, a do kolovoza 2016. godine u sustavu su registrirana 102 repozitorija i ukupno unesen 12.481 dokument. Potrebno je reći da su neke ustanove tek uspostavile svoje repozitorije ili se pak pripremaju na prijenos dokumenata iz svojih repozitorija izvan Dabra, zbog čega u neke od registriranih repozitorija još nije pohranjen ni jedan dokument ili ih je pohranjeno vrlo malo. Svi pohranjeni dokumenti su ocjenski radovi i njihovi prilozi. Gledajući prema vrsti građe, ovdje se nalaze završni, diplomski, završni specijalistički, doktorski i specijalistički diplomski stručni radovi.

---

²⁰ Celjak, D.; Bekić, D.; Jertec, Lj.; Milinović, M.; Ulamec, D. Dabar - sustav digitalnih repozitorija : iskorak prema sustavnoj bazi za digitalnu imovinu akademske zajednice u Hrvatskoj. // 18. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji / urednice Drahomira Cupar, Alisa Martek. Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2015. Str. 148-165. Str. 160.

U Dabru se započelo s pohranom završnih i diplomskih radova, a zatim se osigurala podrška i za druge ocjenske radove, između ostalog i zbog zakonske obveze njihove pohrane. Nacionalni repozitoriji završnih i diplomskih, odnosno doktorskih radova također su dio sustava Dabar. Usklađenost metapodataka omogućuje lakšu razmjenu, odnosno pobiranje podataka za ova dva repozitorija iz repozitorija visokoškolskih ustanova u sustavu. Osim toga, Dabar je povezan s Informacijskim sustavom visokih učilišta (ISVU) iz kojega može preuzimati podatke. Pri pohrani rada to pruža mogućnost automatskog generiranja metapodataka iz ISVU-a, kao što su autor, naslov rada, datum obrane, naziv studija i dr., te se smanjuje vrijeme pohrane rada i osigurava usklađenost podataka, odnosno smanjuje mogućnost pogreške. Treba napomenuti da to podrazumijeva i pravovremeno unošenje podataka u sustav ISVU. Pohranjenim radovima dodjeljuje se trajni identifikator iz sustava URN:NBN koji održava NSK. Radove u repozitorije pohranjuju knjižničari, no kao što je bilo u planu, krajem srpnja ove godine omogućeno je samoarhiviranje, odnosno opcija da autor sam pohrani svoj rad. Planira se da prije objave u repozitoriju rad, odnosno metapodatke ima pregledati knjižničar. Usluga je trenutno u fazi testiranja, što znači da nije automatski omogućena registriranim repozitorijima, nego ju zainteresirani administratori repozitorija moraju posebno zatražiti.

Uz pomoć spomenutih radnih grupa Srce namjerava već ove godine osigurati podršku za pohranu drugih vrsta radova, a valja napomenuti da se velika važnost pridaje i pitanjima autorskog prava kojima se bavi posebna radna skupina. Svi su registrirani repozitoriji usklađeni s OAI-PMH protokolom, a srce potiče i prijavu u baze OpenDOAR i OpenAIRE.

3.3.2. Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova ZIR

Kao što je spomenuto, Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova (u daljnjem tekstu ZIR) dio je sustava Dabar. U ZIR-u je moguće pregledavati radove prema godini, autoru, ustanovi, području, vrsti rada, sastavnicama ili odabrati pregled svih dokumenata. Ukupno se u repozitoriju u kolovozu 2016. godine nalazi 12.145 radova. Taj broj uključuje 5.914 diplomskih radova, 416 specijalističkih diplomskih stručnih radova, 5.669 završnih i 146 završnih specijalističkih radova.

Da bi se rad javno objavio, student mora dati pismeno dopuštenje. Sa stranica repozitorija može se preuzeti univerzalni primjer izjave o pohrani rada. Njenim potpisom student odobrava trajnu pohranu i objavu svoga rada u repozitoriju ustanove pri kojoj je rad obranjen te u repozitoriju NSK.

3.3.3. Nacionalni repozitorij disertacija i znanstvenih magistarskih radova

Krajem 2015. godine u sustavu Dabar uspostavljen je Nacionalni repozitorij disertacija i znanstvenih magistarskih radova (u daljnjem tekstu DR). Od tada, naime, u Dabru postoji podrška pohranjivanju doktorskih radova. U repozitoriju je do kolovoza 2016. godine pohranjeno 208 dokumenata i svi su doktorski radovi.

Do uspostave ovog repozitorija doktorski i znanstveni magistarski radovi pohranjivali su se u Digitalni akademski repozitorij (u daljnjem tekstu DAR). DAR je stvaran tokom 2009. i 2010. godine kada su se digitalizirali najstariji doktorski radovi pohranjeni u NSK. Osim njih u repozitorij su pohranjivani i izvorno digitalni doktorski radovi. Javno su dostupni ako postoji dozvola autora te u slučaju kad su preuzeti s mreže. Na stranicama DR-a napomenuto je kako se radovi u DAR više ne pohranjuju, a oni postojeći da se planiraju prebaciti u sustav Dabar.²¹

Treba napomenuti da NSK u skladu sa zakonom i dalje pohranjuje tiskane verzije doktorskih disertacija koje čuva u Zbirci disertacija i magistarskih radova.

3.4. Zakonski okvir pohrane ocjenskih radova i pravilnici visokih učilišta

Objava ocjenskih radova propisana je stavcima 11., 12. i 13. članka 83. *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* (u daljnjem tekstu ZZDVO). Njima se propisuje visokim učilištima da ocjenske radove trajno objavljuju u „javnoj internetskoj bazi“ završnih, odnosno doktorskih radova NSK. Osim toga, sveučilišta i fakulteti trajno objavljuju završne radove studija i u „javnoj internetskoj bazi“ sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta. Na odgovarajući način objavljuju se i završni radovi realizirani kroz umjetnička ostvarenja.²² Ovu obavezu visoka učilišta imaju od srpnja 2013. godine, kad su člankom 40. *Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* dodani spomenuti stavci.

U hrvatskom visokoškolskom obrazovanju razlikuju se sveučilišni i stručni studiji. Sveučilišni studiji obuhvaćaju preddiplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij i poslijediplomski studij, koji može biti poslijediplomski sveučilišni studij i poslijediplomski specijalistički studij. Stručni studiji su kratki stručni studij, preddiplomski stručni studij i

---

²¹ Nacionalni repozitorij disertacija i znanstvenih magistarskih radova. URL: <https://dr.nsk.hr/o-repozitoriju>. (19.8.2016.).

²² Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. // NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15.

specijalistički diplomski stručni studij. U ZZDVO se razlikuju pojmovi diplomski rad (na kraju diplomskog i integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija), doktorski rad ili disertacija (na kraju poslijediplomskog sveučilišnog studija) i završni rad (na kraju svih ostalih vrsta studija). Ipak, u spomenutim stavicama o pohrani radova u internetske baze, pojam *završni rad* uključuje sve radove osim doktorskih. Za njih se odredba navodi u posebnoj stavci.

Može se primijetiti kako se u ZZDVO ne spominju autorska prava studenata autora ocjenskih radova, premda se govori o pohrani radova u *javne* baze, što se može shvatiti da će i sami radovi automatski biti javno dostupni. Studenti u Hrvatskoj zadržavaju autorsko pravo na ocjenske radove. Prema *Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima* autor je fizička osoba koja je stvorila autorsko djelo te mu samim činom njegova stvaranja pripada autorsko pravo. Također, autor ima pravo odrediti uvjete prve objave svoga rada.²³ Knjižnice kao administratori repozitorija iz uzorka uzimaju to u obzir te student može potpisati izjavu o pohrani rada. O izjavama će biti riječ kasnije.

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu sastavnica je Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, dok su ostala visoka učilišta iz uzorka sastavni dio Sveučilišta u Zagrebu. Na ovome mjestu bit će spomenute odredbe općih akata i pravilnika tih dvaju sveučilišta koje se odnose na objavu i pohranu ocjenskih radova.

Statut Sveučilišta u Zagrebu stavicama 3. i 7. članka 74. propisuje samo da se način objave završnih, diplomskih i doktorskih radova pobliže uređuju općim aktom Sveučilišta i njegovih sastavnica.²⁴ Prema pravilniku o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima iz 2008. godine (čl. 3. st. 2.) određeno je da se sva pitanja u vezi sa završnim i diplomskim radovima pobliže određuju općim aktom sastavnica ovog sveučilišta.²⁵ Prema pravilniku o poslijediplomskim specijalističkim studijima iz 2010. student ustanovi u kojoj je rad izrađen pored tiskanih, predaje i elektroničku verziju rada (čl. 36. st. 2.).²⁶ Objavljivanje doktorskih radova na Sveučilištu u Zagrebu definirano je pravilnikom o doktorskim studijima. Osim trenutno važećih odredbi tog pravilnika, koje su stupile na snagu zadnjom njegovom izmjenom iz lipnja ove godine, ovdje valja navesti i prijašnju verziju jer rok od šest mjeseci u

---

²³ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // NN 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14.

²⁴ Statut Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/statut-sveucilista-u-zagrebu/>. (18.8.2016.)

²⁵ Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL: http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/PRAVILNIK_O_S_TUDIRANJU_konacna_LEKTORIRANA_verzija_PDF.pdf. (18.8.2016.)

²⁶ Pravilnik o poslijediplomskim specijalističkim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL: http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/pravilnik_za_specijalisticke_studije_30122010.pdf. (18.8.2016.)

kojem sastavnice Sveučilišta imaju uskladiti svoje pravilnike s novim odredbama još nije prošao.

U pravilniku o doktorskim studijima na Sveučilištu u Zagrebu iz 2010. godine, dakle još prije stupanja na snagu gore navedenih izmjena ZZDVO kojima se određuju objave ocjenskih radova, člankom 20. određuje se da se doktorski rad ima u cijelosti objaviti na internetskim stranicama Sveučilišta najkasnije mjesec dana nakon obrane. U iznimnim situacijama dozvoljava se embargo od najviše dvije godine, a treba spomenuti kako se prema članku 19. i sama javna obrana može odgoditi do najviše jedne godine. Tiskana verzija dokorskog rada, odnosno odgovarajuća verzija rada iz umjetničkog područja pohranjuju se u NSK te u arhivu Sveučilišta. Člankom 21. određuje se studentu da najkasnije u roku od mjesec dana od obrane preda obje verzije rada na pohranu, što dakle uključuje i elektroničku verziju koja će se objaviti.²⁷

Budući da se tim odredbama ne spominju autorska prava studenta, odnosno njegovo pravo na neobjavlivanje cjelovitog rada u otvorenom pristupu, u lipnju 2016. godine donesene su izmjene i dopune spomenutog pravilnika. Prema izmijenjenim člancima 20. i 21. student pisanim putem mora odobriti, ako to želi, objavu svoga rada u „javnoj internetskoj bazi“ doktorskih radova NSK, a pored tiskane verzije rada, koju je i dalje dužan predati na pohranu, elektroničku verziju za objavu predaje samo ako na takvu objavu pismeno pristane. Osim toga, u članku 19. dodan je stavak kojim se ističe da student stječe autorska prava samim činom stvaranja dokorskog rada.²⁸

Statut Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku na snazi je od prosinca 2013. godine. U njemu se člankom 161. na isti način kao u ZZDVO određuje trajna objava završnih, diplomskih i dokorskih radova, uključujući i one realizirane kroz umjetnička ostvarenja.²⁹ Isto se propisuje člankom 76. Pravilnika o studijima i studiranju na Sveučilištu u Osijeku iz srpnja 2015. godine³⁰ za ocjenske radove svih studija na Sveučilištu osim poslijediplomskih. U

---

²⁷ Pravilnik o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/pravilnik_doktorski_studiji.pdf. (18.8.2016.)

²⁸ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:

http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/2016_15_lipnja_Pravilnik_o_izmjenama_i_dopunama_Pravilnika_o_doktorskim_studijima_na_Sveucilistu_u_Zagrebu_final.pdf. (18.8.2016.)

²⁹ Statut Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku URL:

<https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKEwix3KLLqC3OAhUBKcAKHfjyC4QQFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uaos.unios.hr%2Ffakti%2FSTATAUT%2520SVEUCILISTA%252017%2520prosinca%25202013.doc&usg=AFQjCNEFIRUB6XQHkgL0v1YtK1B5oC5g7A&sig2=7LG6pnOjB3JW3qVKCeKiO&bvm=bv.129759880,d.d24>. (18.8.2016.)

³⁰ Pravilnik o studijima i studiranju na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. URL:

<https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwid5ci>

posebnom pravilniku o poslijediplomskim studijima iz 2015. godine u članku 44. ponavlja se obveza trajne objave doktorskog rada iz Statuta, a dodatno se određuje trajna pohrana na internetskoj stranici odgovarajuće sastavnice Sveučilišta te dozvoljava embargo od najviše tri godine. Što se tiče završnog specijalističkog rada, pravilnikom je određeno da se predaje i u elektroničkom obliku.³¹

---

https://www.unios.hr/%2Fwp-content/%2Fuploads/%2F2015/%2F07/%2FSJJS_Pravilnik_o_studijima_i_studiranju_srpanj_2015.pdf&usg=AFQjCNH2aIyL567CrfZ5C4SjtQpElhNgig&sig2=cAjO2XR7Jho03KtnSIxY1w. (18.8.2016.)

³¹ Pravilnik o poslijediplomskim studijima na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. URL: https://www.google.hr/url?sa=t&rc=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwi9qq-9uc3OAhVPGsAKHXyoDzEQFgggMAE&url=https%3A%2F%2Fwww.unios.hr%2Fwp-content/%2Fuploads/%2F2015/%2F07/%2FSJJS_Pravilnik_o_poslijediplomskim_studijima_srpanj_2015.pdf&usg=AFQjCNEwid3kUxBVUCOAazglwhuHCnAHUA&sig2=NWObkbeuTJ6l-BfkBaw1Rg&cad=rja. (18.8.2016.)

4. Istraživanje

4.1. Odabir uzorka i metodologija istraživanja

Cilj istraživanja je prikazati praksu prikupljanja i pohrane ocjenskih radova u digitalnom obliku u Hrvatskoj te istražiti njihov udio u institucijskim repozitorijima pri visokoškolskim ustanovama koji su registrirani u bazi OpenDOAR. OpenDOAR, odnosno *Direktorij repozitorija s otvorenim pristupom* (eng. *Directory of open access repositories*) je odabran kao danas relevantna baza repozitorija važnih za znanstveno istraživanje, a koja omogućuje povećanu vidljivost registriranih repozitorija i njihova sadržaja.

Uzorak istraživanja je odabran prema broju repozitorija koji su prijavljeni u bazi OpenDOAR, u kojoj ispunjavaju ove osnovne kriterije: radi se o institucijskim repozitorijima, pripadaju hrvatskim visokoškolskim ustanovama i sadrže ocjenske radove. Istraživanje je provedeno u srpnju 2016. godine, kada je u bazi OpenDOAR bilo prijavljeno 12 hrvatskih repozitorija. Svi osim Portala znanstvenih časopisa Republike Hrvatske (Hrčak) bili su institucijski repozitoriji, a njih osam je pohranjivalo ocjenske radove. Budući da jedan od njih, Repozitorij Instituta Ruđer Bošković, nije pri visokoškolskoj ustanovi, dobio se uzorak od sedam repozitorija. To su repozitoriji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu, Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Fakultet strojarstva i brodogradnje u bazi OpenDOAR imao je prijavljena dva repozitorija: FSB zbirka doktorskih radova i Repozitorij Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Za drugi navedeni repozitorij nije označeno da sadrži ocjenske radove, no tokom istraživanja pronađeno je da se to promijenilo te da se prema trenutnoj praksi ustanove oni ovdje pohranjuju. Stoga je pridodan uzorku.

Metodom analize i usporedbe repozitorija i ustanova u kontekstu pohrane ocjenskih radova prikazat će se trenutni stav ustanova i pokušati vidjeti u kojoj mjeri se oni pohranjuju. Istraživanje se temelji na pretraživanju mrežnih stranica sveučilišta, fakulteta i repozitorija. Uz to su pregledani statuti i pravilnici ustanova pri kojima se nalaze repozitoriji i navedene postojeće odredbe koje se tiču predaje ocjenskih radova u digitalnom obliku te njihove objave u repozitoriju.

4.2. Rezultati istraživanja

4.2.1. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu

U Repozitorij Filozofskog fakulteta mogu se pohraniti svi radovi kojima su autori djelatnici ili studenti tog fakulteta te oni „koji nastaju kao rezultat istraživačkog i obrazovnog procesa na Fakultetu“.³² Održava ga fakultetska knjižnica koja pruža podršku korisnicima pri pohrani radova, kako u vezi s autorskim pravima i mogućnostima pohrane, tako i pri samoarhiviranju. Repozitorij koristi softver EPrints 3 i u skladu je s protokolom OAI-PMH. Sadržava cjelovite tekstove radova, no nisu svi u otvorenom pristupu. Dostupnost ovisi o željama autora i mogućnostima pristupa vezanog uz nakladnike ako je rad izdan ili se namjerava izdati, iako knjižnica zagovara otvoreni pristup kad god je to moguće. Neovisno o tome, metapodaci svih radova javno su vidljivi. Sami radovi mogu biti u otvorenom pristupu odmah po pohrani ili nakon isteka određenog embarga. Mogu biti dostupni samo registriranim korisnicima, odnosno onima koji se prijave svojim AAI@EduHr elektroničkim identitetom dobivenim na Filozofskom fakultetu, ili se pak može odrediti da im mogu pristupiti samo urednici repozitorija. Autor može sam pohraniti svoj rad ako to želi, no diplomske radove za sad pohranjuju knjižničari.

Dokumenti se u repozitoriju mogu pregledavati prema godini, području, odsjeku, autoru, mentoru i vrsti dokumenta. U repozitoriju se nalazilo 3.715 dokumenata, od kojih su 3.243 ocjenski radovi. Gledajući prema vrsti dokumenata, a uzimajući u obzir ocjenske radove, u repozitoriju je bilo pohranjeno 128 završnih radova preddiplomskog studija, 2.972 diplomskih radova koji uključuju i one sa studija po starom programu, 16 znanstvenih magistarskih radova i 127 doktorski rad. Na prvi pogled je vidljivo kako prevladavaju ocjenski, odnosno diplomski radovi. Razlog tome je obveza njihova pohranjivanja u repozitorij.

Prema važećem pravilniku o studiranju (čl. 57. st. 10.) student je dužan predati elektroničku verziju diplomskog rada i ispunjenu izjavu o pohrani rada u tajništvo odsjeka, koje ih nakon obrane prosljeđuje u knjižnicu.³³ Na naslovnoj stranici fakultetske knjižnice moguće je preuzeti spomenutu izjavu naslova *Izjava o pohrani ocjenskog rada u digitalni arhiv Knjižnice Filozofskog fakulteta*. Ispunjenom i potpisanom izjavom student potvrđuje autorstvo rada, jamči istovjetnost elektroničke verzije i one obranjene te definira stupanj dostupnosti

---

³² Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/information.html>. (18.8.2016.).

³³ Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim i integriranim studijima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://dokumenti.ffzg.unizg.hr/pravilnici/wp-content/uploads/sites/6/2015/12/Pravilnik-o-studiranju.doc>. (18.8.2016.).

svoga rada. Odabire dozvoljava li da rad bude u otvorenom pristupu ili dostupan samo registriranim korisnicima. Diplomске i završne radove u tiskanom obliku Knjižnica Filozofskog fakulteta ne pohranjuje.

Studenti doktorskih studija uz tiskani primjerak dokorskog rada također predaju i elektroničku verziju na CD-u te potpisuju izjavu o njegovoj pohrani u repozitorij. Izjavu o pohrani dokorskog rada u digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta studenti dobivaju u poslijediplomskoj referadi. Njome također potvrđuju autorstvo i istovjetnost elektroničke i obranjene verzije rada, a pored odabira dostupnosti rada u otvorenom pristupu odmah po pohrani ili dostupnosti samo registriranim korisnicima, imaju i mogućnost odrediti embargo od najviše tri godine, nakon kojeg rad postaje javno dostupan.

Filozofski fakultet je registrirao repozitorij i u sustavu Dabar pod imenom Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Kako je spomenuto, fakultetska je knjižnica sudjelovala u razvoju tog sustava, a fakultet je jedan od potpisnika Sporazuma o suradnji na razvoju i održavanju sustava Dabar. Dokumenti iz sadašnjeg repozitorija planiraju se preseliti u repozitorij u Dabru. On sadrži pet ocjenskih radova, no nije u funkciji i za sad ne zamjenjuje ovaj opisani.

4.2.2. Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Središnja medicinska knjižnica održava dva repozitorija, Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je registriran u bazi OpenDOAR, zbog čega čini dio uzorka i podaci iz njega su se koristili u ovom istraživanju, te Dr Med koji će biti ukratko opisan na kraju poglavlja jer su u njemu pohranjeni diplomski radovi Medicinskog fakulteta.

Repozitorij Medicinskog fakulteta temeljen je na softveru EPrints 3 i kompatibilan je s protokolom OAI-PMH. U njemu se pohranjuju cjeloviti tekstovi radova djelatnika fakulteta i doktorskih radova. Prema Markulin i Šemberu nije omogućeno samoarhiviranje, a knjižničari su razvili sistem pronalaska i pohrane radova nastavnika fakulteta. Pretražujući razne izvore pronalaze njihove radove, nakon čega ih kontaktiraju u vezi s pohranom rada u repozitorij uzimajući u obzir i politiku izdavača.³⁴ S izdavačima važnijih medicinskih časopisa u Hrvatskoj imaju dogovor, odnosno njihovu dozvolu za pohranu radova nastavnika objavljenih u njihovim časopisima.³⁵

---

³⁴ Markulin H.; Šember, M. University of Zagreb Medical School Repository : promoting institutional visibility. // Croatian Medical Journal, 55.2(2014), str. 89-92. Str. 90-91.

³⁵ Ibid.

Na stranicama repozitorija omogućeno je pregledavanje pohranjenih radova prema godini, području, odsjeku, autoru, mentoru i vrsti dokumenta. Odabirom pregledavanja prema vrsti dokumenta vidljivi su i podaci o broju radova, prema kojima se u repozitoriju nalazilo 1.315 članaka, 7 poglavlja iz knjiga, 9 radova objavljenih u zbornicima konferencija, 1 knjiga te 524 doktorska rada. Može se razumjeti da u repozitoriju prevladavaju upravo članci u časopisima zbog gore spomenutog načina prikupljanja i pohrane radova te zbog toga što knjižnica promovira otvoreni pristup i sustavno pohranjuje radove nastavnika, ali i zbog prirode područja u kojem se znanstveni rezultati češće objavljuju u časopisima, te zbog odvojene zbirke diplomskih radova.

Pravilnikom o doktorskim studijima na Medicinskom fakultetu propisano je da se doktorski rad ima objaviti na mrežnim stranicama Središnje medicinske knjižnice, te je u iznimnim situacijama omogućen embargo od najviše dvije godine.³⁶ Knjižnica pohranjuje i tiskanu verziju rada. Markulin i Šember navode da doktorandi potpisuju izjavu o pohrani rada kojom se izjašnjavaju o tome žele li da im rad bude javno dostupan bilo odmah po pohrani bilo nakon embarga od najviše godine dana od obrane ili pak da ne odobravaju otvoreni pristup.³⁷ Pretraživanjem mrežnih stranica Središnje medicinske knjižnice i Medicinskog fakulteta nije pronađena izjava o pohrani za preuzimanje.

Diplomski se radovi u tiskanom i elektroničkom obliku predaju Središnjoj medicinskoj knjižnici prema Pravilniku o završnom ispitu i diplomskom radu, da bi bili objavljeni na njenim mrežnim stranicama.³⁸ Kao što je spomenuto, Središnja medicinska knjižnica odvojeno održava i repozitorij diplomskih radova kojemu se može pristupiti i putem poveznice na prvom opisanom repozitoriju. Digitalni repozitorij *Dr Med: diplomski radovi Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* dio je sustava Dabar, odnosno temeljen je na softveru Fedora. U repozitoriju se nalazilo 514 diplomskih radova.

---

³⁶ Pravilnik o doktorskim studijima. [MEF]. URL: http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2016/07/Pravilnik-o-doktorskim-studijima_pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-tekst.pdf. (18.8.2016.).

³⁷ Markulin H.; Šember, M. University of Zagreb Medical School Repository, n. dj., str. 91.

³⁸ Pravilnik o završnom ispitu i diplomskom radu. [MEF]. URL: <http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-zavr%C5%A1enom-ispitu-i-diplomskom-radu.doc>. (18.8.2016).

4.2.3. FSB zbirka doktorskih radova i Repozitorij Fakulteta strojarstva i brodogradnje

U bazi OpenDOAR registrirana su dva repozitorija pri Fakultetu strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. Oba su označena kao institucijski repozitoriji, no samo za jedan je označeno da sadržava ocjenske radove. Podaci o drugom repozitoriju, naziva Repozitorij Fakulteta Strojarsstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu biti će prikazani na kraju poglavlja jer je pretraživanjem pronađeno da i on sadrži ocjenske radove.

Unatoč nazivu, u repozitoriju su osim doktorskih pohranjeni završni, diplomski i magistarski radovi nastali u razdoblju od 1997. do 2014. godine. Repozitorij je sadržavao ukupno 2.977 radova. Nije omogućeno pretraživanje prema vrsti radova. Prema Krajni, Markulin i Levanić za podršku repozitoriju razvijeno je vlastito programsko rješenje, sustav Atlantis koji služi za „uređivanje i upravljanje mrežnim stranicama“ fakulteta, razvijen u samoj ustanovi.³⁹ Repozitorij ne podržava protokol OAI-PMH. Radovi se pohranjuju u cjelovitom obliku, a dostupnost se može ograničiti u skladu s izborom autora. Tako je dio radova u otvorenom pristupu, dio nije dostupan, a dio je dostupan samo unutar ustanove. Sažeci svih radova javno su dostupni. Radove su u repozitorij pohranjivali knjižničari.

Na stranicama knjižnice može se naći važeća izjava o pohrani završnih radova preddiplomskih studija i diplomskih radova u repozitorij. Njome student potvrđuje da su tiskana i elektronička verzija rada iste. Također, može odabrati želi li da mu rad bude javno dostupan u roku od mjesec dana nakon obrane ili nakon isteka embarga koji ne može biti duži od dvije godine. Izjavu osim studenta potpisuje i mentor rada.

U studenom 2015. godine fakultet je donio *Odluku o obvezi pohrane znanstvenih, stručnih i popularnih radova u Hrvatsku znanstvenu bibliografiju (CROSBI) te u Repozitorij fakulteta strojarstva i brodogradnje*. U članku 7. te odluke spominje se zakonska obaveza pohrane ocjenskih radova, a u obrazloženju se navodi kako je zakonom propisano pohranjivanje radova u nacionalne repozitorije te da taj posao preuzima fakultetska knjižnica služeći se podacima iz repozitorija.⁴⁰

Na stranicama knjižnice mogu se naći upute za predaju elektroničke verzije završnih i diplomskih radova prema kojima studenti u knjižnicu dostavljaju rad na CD-u i potpisanu izjavu o pohrani. No prije toga imaju sami pohraniti rad u repozitorij. U uputama se detaljno opisuje

---

³⁹ Krajna, T.; Markulin, H.; Levanić, A.. Repozitorij ustanove Fakulteta strojarstva i brodogradnje // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 51, 1/4(2008), str 36-46. Str. 42.

⁴⁰ Odluka o obvezi pohrane znanstvenih, stručnih i popularnih radova u Hrvatsku znanstvenu bibliografiju (CROSBI) te u Repozitorij fakulteta strojarstva i brodogradnje. 2015. URL: http://www.fsb.hr/atlanis/upload/newsboard/23_12_2015_24060_CROSBI.pdf. (19.8.2016.).

postupak samoarhiviranja, no ne u upravo opisani repozitorij. Knjižnica FSB-a uređuje i drugi, gore spomenuti repozitorij koji je uspostavljen da pohranjuje prvenstveno radove djelatnika fakulteta. Repozitorij se temelji na softveru EPrints i kompatibilan je s protokolom OAI-PMH. U njemu je bilo pohranjeno 5.658 dokumenata, od kojih su 3.851 ocjenski radovi. Dokumenti nisu za sada definirani prema vrsti ocjenskih radova.

4.2.4. FPZG repozitorij: diplomski radovi studenata politologije i novinarstva

Repozitorij Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu dio je sustava Dabar, što znači da se temelji na softveru Fedora. Iz podnaslova, koji definira vrstu građe u repozitoriju, jasno je da su svi pohranjeni radovi diplomski. U opisu repozitorija, pak, stoji standardizirani tekst te se može samo pretpostaviti da u se u budućnosti ovdje namjeravaju pohranjivati i ostali ocjenski radovi ili druge vrste radova djelatnika i studenata fakulteta.⁴¹ U repozitoriju se nalazio 21 dokument. Svi su radovi obranjeni u 2015. i 2016. godini. Mogu se pregledavati prema autoru, godini, organizacijskoj jedinici, području i vrsti rada.

Treba spomenuti kako je u bazi OpenDOAR ovaj repozitorij nedavno ponovo registriran, pa se tako na prvi pogled čini da postoje dva. Ipak, navedene poveznice vode do istog mjesta u sustavu Dabar. Pri novoj registraciji označeno je da je repozitorij kompatibilan s OAI-PMH protokolom.

Na preddiplomskom studiju ne piše se završni rad, a za diplomske i završne specijalističke radove pravilnicima o studiju propisano je da se predaju u referadu u tiskanom i digitalnom obliku. Što se tiče doktorskih studija, na fakultetskim stranicama poveznica na pravilnik donosi Pravilnik o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu s ranije navedenim odredbama o pohrani radova. Uz rad predaje se i potpisana *Izjava o pohrani rada u digitalni arhiv Knjižnice Fakulteta političkih znanosti*, koja je na stranicama fakulteta objavljena u svibnju ove godine. Njome student potvrđuje da je autor i da elektronička verzija rada odgovara onoj obranjenoj te može odabrati između četiri ponuđene opcije dostupnosti rada. Njegov rad može biti u otvorenom pristupu odmah po pohrani ili nakon embarga, dostupan samo studentima i djelatnicima sveučilišta ili nedostupan. Treba napomenuti da maksimalno trajanje embarga nije definirano u izjavi.

---

⁴¹ FPZG repozitorij. URL: <https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/>. (19.8.2016.).

4.2.5. Repozitorij Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu: repozitorij završnih radova

Repozitorij Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu (u daljnjem tekstu PBF) također se nalazi u sustavu Dabar, odnosno koristi softver Fedora i kompatibilan je s OAI-PMH protokolom, premda taj podatak u Bazi OpenDOAR nije ažuriran. Sadrži samo završne radove preddiplomskih studija, a namjera je ustanove u repozitorij pohranjivati i diplomske i doktorske radove. Dokumenti se mogu pregledavati prema autoru, godini, organizacijskoj jedinici, području i vrsti rada. Pregledavanjem se može vidjeti da su u repozitoriju pohranjena 62 završna rada, da su nastali u 2013. i 2015. godini, te da su svi u otvorenom pristupu. Za repozitorij se brine Knjižnica PBF-a na čijim je stranicama također iskazana namjera o pohrani drugih vrsta ocjenskih radova u digitalnom obliku. Knjižnica pohranjuje i tiskane verzije ocjenskih radova. Pretraživanjem mrežnih stranica nije nađena izjava o pohrani radova u repozitorij koja bi se mogla preuzeti.

Pravilnicima o izradi završnog, odnosno diplomskog rada navedeno je da su tiskana i digitalna verzija rada pohranjene u Knjižnici PBF-a. Studenti predaju radove u studentsku referadu, koja ih zatim dostavlja fakultetskoj knjižnici. Doktorski se radovi u obje verzije predaju u Ured za postdiplomske studije, koji ih ima obavezu proslijediti u fakultetsku knjižnicu i u NSK. Osim toga, u pravilniku o doktorskim studijima iz 2014. godine navodi se odredba Sveučilišta o obavezi objave cjelovitog dokorskog rada.⁴²

4.2.6. Repozitorij Prirodoslovno-matematičkog fakulteta⁴³

Na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (u daljnjem tekstu PMF) djeluje sedam odsjeka od kojih svaki ima svoju knjižnicu. Fakultetski repozitorij održava Središnja knjižnica za fiziku s Fizičkog odsjeka. Repozitorij je izgrađen pomoću softvera EPrints 3 i nije kompatibilan s OAI-PMH protokolom. Ovdje se pohranjuju ocjenski radovi obranjeni na PMF-u i znanstveno istraživački radovi djelatnika. Radovi se pohranjuju u cjelovitom obliku, a ovisno o željama autora, autorskim pravima i politikama nakladnika, mogu biti dostupni u otvorenom pristupu ili korisnicima koji se registriraju svojim AAI@EduHr elektroničkim identitetom izdanim na PMF-u. Ostali korisnici koji žele vidjeti rad s tako

---

⁴² Pravilnik o doktorskom studiju na Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 2014. URL: http://www.pbf.unizg.hr/media/datoteke/poslijediplomski/pravilnik_o_doktorskim_studijima. (19.8.2016.)

⁴³ Repozitorij se na fakultetskim stranicama naziva još i „DIGRE“ (Digitalni repozitorij PMF-a).

ograničenim pristupom mogu ispuniti poseban zahtjev. Metapodaci svih radova su vidljivi svima. Djelatnici PMF-a koji žele unijeti svoj rad u repozitorij mogu se javiti odsječkim knjižnicama, te im se može omogućiti samoarhiviranje, dok ocjenske radove pohranjuju knjižničari.

Repozitorij je moguće pregledavati po godini, području, odsjeku, autoru, vrsti rada, mentoru i naslovu časopisa. Pregledom prema vrsti rada nađeno je da se u repozitoriju od sveukupno 4.517 radova nalazilo 3.364 ocjenskih. Budući da je to navedeno kao posebna kategorija građe, ovim se putem ne može odrediti broj pojedinih vrsta ocjenskih radova.

Prema pravilniku o studiranju na doktorskim studijima iz 2012. godine, a u skladu s tada važećim pravilnikom Sveučilišta, doktorski se rad objavljuje na stranicama Sveučilišta, dok se tiskane verzije pohranjuju i u odsječke knjižnice.⁴⁴ Knjižnice pohranjuju primjerke završnih i diplomskih radova prema posebnom pravilniku. Na stranicama odsjeka ili knjižnica mogu se naći upute o diplomskim ili završnim radovima u kojima se od studenta traži da rad preda i u elektroničkoj verziji.

Samo su na stranicama Kemijskog odsjeka pronađene izjave o pohrani radova za preuzimanje. Postoji posebna izjava za svaku vrstu ocjenskog rada. U njima se zakonskom odredbom obrazlaže objava rada u repozitoriju PMF-a te ZIR-u, odnosno u „javnoj internetskoj bazi“ doktorskih disertacija NSK. Student se svojim potpisom slaže s takvom objavom, a pri pohrani diplomskog i dokorskog rada jamči i za jednakost digitalne i obranjene verzije rada. Sve izjave potpisuje i mentor. Objava diplomskog i dokorskog rada može se dogoditi do najviše jedne godine.

4.2.7. Repozitorij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu

Repozitorij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu (u daljnjem tekstu KBF) se, kao i drugi repozitoriji u sustavu Dabar, temelji na softveru Fedora i kompatibilan je s protokolom OAI-PMH. U njemu se nalazilo sedam dokumenata, sve su diplomski radovi. I ovdje, kao i u FPZG repozitoriju stoji standardni tekst sustava Dabar, te se može samo pretpostavljati da će repozitorij pohranjivati ocjenske i druge radove studenata i zaposlenika.

---

⁴⁴ Pravilnik o doktorskim studijima Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 2012. URL: http://www.pmf.unizg.hr/download/repository/Pravilnik_o_doktorskim_studijima_na_PMF-u.pdf. (19.8.2016.).

U pravilniku o diplomskim ispitima iz 2014. godine KBF određuje predaju tiskanih i digitalne verzije diplomskog rada u Ured za studente.⁴⁵ U prilogu tog pravilnika nalazi se izjava o pohranjivanju rada u repozitorij Knjižnice KBF-a u kojoj se pohrana obrazlaže zakonskom odredbom. Potpisom student daje suglasnost o objavi rada i u repozitorije Sveučilišne knjižnice te NSK.

4.2.8. Rasprava

Zbog spomenute zakonske obaveze, sve više ustanova uspostavlja repozitorije kako bi mogle pohranjivati ocjenske radove, a neke grade i dodatne repozitorije upravo u tu svrhu. To im danas uvelike olakšava sustav Dabar. Usporedba repozitorija prikazana je u Tablici 1 u prilogu.

Za sve navedene repozitorije brinu se knjižnice, što je i inače slučaj zbog njihove uloge u prikupljanju, čuvanju, opisivanju te omogućavanju pristupa građi. Knjižnice se pri tome brinu i za prava autora, što je u ovom kontekstu vidljivo iz izjava o pohrani radova. Od ovih osam ustanova, na mrežnim stranicama njih šest bilo je moguće preuzeti izjavu o pohrani bar neke vrste ocjenskih radova, kako se može vidjeti u Tablici 1. Ograničavanje prava pristupa razlikuje se ovisno o politici repozitorija i ustanove te o vrsti ocjenskog rada. Nije jasno što se događa u slučaju izjava u kojima se nudi mogućnost odabira samo javne dostupnosti rada, odnosno u slučaju da student odbije potpisati takvu izjavu. Pohranjuje li se unatoč tome rad u repozitorij uz onemogućavanje pristupa korisnicima? Ni sam ZZDVO nije jasan po tom pitanju. U svakom bi se slučaju trebalo paziti da se poštuju prava autora.

Jedan od kriterija za registraciju u bazi OpenDOAR je pohranjivanje cjelovitih tekstova radova. Premda OpenDOAR zagovara otvoreni pristup, za registraciju nije nužno da svi pohranjeni radovi budu javno dostupni. Repozitorij PBF-a jedini je iz uzorka imao sve radove u otvorenom pristupu. U ovom slučaju radi se o manjem broju radova te tek treba vidjeti kako će se oni ubuduće pohranjivati, to jest hoće li postojati ograničenje pristupa.

Samoarhiviranje, odnosno mogućnost da autori sami pohranjuju svoje radove, prepoznato je kao važna odlika repozitorija. Budući da autor dobro poznaje područje o kojem je pisao, može bolje i preciznije odrediti predmetnice i ključne riječi koje će kasnije omogućiti lakše pronalaženje rada i njegovu bolju vidljivost, a time i citiranost. Student će pak brže

---

⁴⁵ Pravilnik o diplomskim ispitima. [KBF]. 2014. URL: <http://www.djkbk.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obraci-i-sjednice/category/8-pravilnici?download=11:pravilnik-o-diplomskim-ispitima>. (19.8.2016.).

odrediti odsjek, katedru, podatke o mentorima i članovima komisije, datum obrane i druge metapodatke koji se mogu tražiti pri pohrani rada, a ne moraju biti nužno biti navedeni u njemu. Prije objave u repozitoriju knjižničar još jednom provjerava zapis. U sustavu Dabar u srpnju 2016. godine omogućena je opcija samoarhiviranja. Usluga je trenutno u početnoj fazi i zainteresirane ustanove mogu se prijaviti za testiranje. Na mrežnim stranicama nije bilo moguće utvrditi je li se već neka od ustanova iz uzorka prijavila. Dva repozitorija, onaj Medicinskog fakulteta i FSB zbirka doktorskih radova ne pružaju autorima mogućnost samoarhiviranja, dok ju preostala tri dopuštaju. Ipak, na Filozofskom fakultetu i PMF-u ocjenske radove i dalje pohranjuju samo knjižničari. Pri FSB-u se, pak, studente potiče na samoarhiviranje i daju im se detaljne upute o načinu pohrane rada u drugi njegov spomenuti repozitorij.

Repozitorije se usporedilo i po pitanju korištenog softvera i kompatibilnosti s protokolom OAI-PMH. Istraživani repozitoriji temelje se na softverima EPrints i Fedora, osim FSB zbirke doktorskih radova u kojoj se koristi program razvijen pri ustanovi. Korištenje Fedore ovdje ujedno označava da se ti repozitoriji nalaze u sustavu Dabar. OAI-PMH je protokol koji se danas najčešće koristi pri razmjeni podataka. Kao što je prikazano u Tablici 1, većina repozitorija iz uzorka bila je usklađena s njim, dok FSB zbirka doktorskih radova i Repozitorij PMF-a nisu to nisu bili.

Iz istraživanja je vidljivo da u hrvatskim institucijskim repozitorijima ocjenski radovi prevladavaju. Uzimajući u obzir da se institucijski repozitorij u literaturi ograničava poljem nadležnosti ustanove te da ustanova sama određuje vrste građe koje će prikupljati u njega, u uzorku se mogu vidjeti četiri repozitorija koji pohranjuju samo ocjenske radove ustanove, bilo da im je to cilj bilo da se u njih kasnije namjeravaju pohranjivati i drugi sadržaji. U slučaju preostala četiri repozitorija, onima pri Filozofskom fakultetu, FSB-u, PMF-u i Medicinskom fakultetu, ocjenske radove može se sagledavati u odnosu na ostalu pohranjenu građu. Vidljivo je da u su njima više od polovice pohranjenih radova činili upravo ocjenski radovi. Izuzetak je bio Repozitorij Medicinskog fakulteta, no ako se uzmu u obzir i diplomski radovi pohranjeni u drugom repozitoriju te ustanove, te ako se pribroje ocjenskim radovima u ovom repozitoriju, dobiva se isti rezultat. U tim se repozitorijima aktivno prikupljaju i radovi djelatnika fakulteta. Knjižnica Medicinskog fakulteta razvila je vlastiti sistem prikupljanja i pohrane radova, a na FSB-u se obveza pohrane uredila posebnom odlukom ustanove. Može se zaključiti da će se zbog toga njihov broj ubuduće povećavati u većoj mjeri, nego na ostalim ustanovama.

Iz rezultata je vidljivo da su visokoškolske ustanove, a osobito njihove knjižnice prepoznale važnost institucijskih repozitorija u modernoj znanstvenoj komunikaciji te ocjenskih radova, koji u njoj nesumnjivo imaju svoje mjesto. Zakonska obaveza objave

ocjenskih radova u internetskim bazama sveučilišnih knjižnica i NSK zasigurno je doprinijela tome što oni prevladavaju u institucijskim repozitorijima sastavnica obaju sveučilišta jer se to ustalilo kao glavni korak u dostavi radova u nacionalne repozitorije.

5. Zaključak

Ocjenski radovi su prepoznati kao vrijedan dio intelektualne produkcije ustanove. Ustanove u pravilnicima i uputama određuju predaju ocjenskih radova u elektroničkom obliku te ih pohranjuju u repozitorij. Time je omogućena brža dostupnost radovima i njihova bolja vidljivost te njihovo dugoročno čuvanje, naravno uz poduzimanje odgovarajućih mjera zaštite. Osim toga i ustanovi se time povećava vidljivost te ona može lakše prezentirati produkciju svojih studenata i rezultate mentorskog rada.

Knjižnice preuzimaju brigu za uspostavu i održavanje repozitorija te prikupljanje građe. Praksa u Hrvatskoj pokazuje da se ocjenski radovi na visokoškolskim ustanovama pohranjuju u repozitorij fakulteta, a nakon toga se dostavljaju u nacionalne repozitorije u skladu sa zakonskom obavezom. Ta je obaveza i razlog zašto najveći dio građe u institucijskim repozitorijima čine upravo ocjenski radovi, te činjenice da ustanove uspostavljaju posebne repozitorije za ocjenske radove. S obzirom na rezultate istraživanja očekuje se i daljnje sustavno povećavanje broja ocjenskih radova u repozitorijima.

Bitno je reći da se pri prikupljanju i pohrani građe u repozitorij treba paziti i na prava autora u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima. Pri predaji ocjenskog rada u digitalnom obliku student potpisuje izjavu o pohrani rada. Prema izjavama dostupnima na mrežnim stranicama vidljiva je razlika u opcijama dostupnosti rada ovisno o politici pojedinih repozitorija.

Obaveza pohrane i objave ocjenskih radova u elektroničkom obliku propisuje se statutom i pravilnicima Sveučilišta u Osijeku te pravilnikom o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Zadnju dopunu tih odredbi Sveučilište u Zagrebu donijelo je u lipnju ove godine, te je definiralo mogućnost ograničenja javnih objava doktorskih radova u skladu sa željom autora. Formulacija odluke o pohrani doktorskih radova u repozitorij NSK može se tumačiti da je i sama predaja elektroničke verzije rada odluka autora, odnosno da rad ne mora biti pohranjen u repozitorij. Ostaje vidjeti u kojoj će se mjeri, nakon usklađivanja sastavnica s novim odredbama, studenti odlučivati za pohranjivanje svoga rada u repozitorij i za otvoren pristup.

U razdoblju nešto manjem od mjesec dana, do 19. kolovoza ove godine, u bazu OpenDOAR prijavilo se još sedam repozitorija iz Hrvatske. Treba napomenuti da se Repozitorij FPZG-a u ovom razdoblju registrirao drugi put, s nešto izmijenjenim podacima, pa se ipak radi o broju od šest novih repozitorija. S izuzetkom jednog, svi su dio sustava Dabar i svi pohranjuju ocjenske radove. Iz toga je moguće zaključiti kako je Dabar uvelike utjecao na povećanje interoperabilnosti njenim promicanjem, odnosno osiguravanjem kompatibilnosti s protokolom OAI-PMH i davanjem podrške i uputa ustanovama za registraciju u OpenDOAR i druge agregatore, kao što je OpenAIRE. Može se pretpostaviti kako će se u skorije vrijeme sve više hrvatskih repozitorija registrirati u OpenDOAR. Iako je to danas najpoznatiji direktorij repozitorija, često spominjan u literaturi i korišten u istraživanjima, rezultati pokazuju da bi se veća pozornost trebala obraćati na ažuriranost podataka kako od strane administratora direktorija, tako i od strane administratora samih repozitorija, koji putem posebnog obrasca mogu prijaviti eventualne promjene i dopunjavati podatke.

6. Izvori i literatura

Izvori

1. Agregator hrvatskih repozitorija i arhiva. URL: <http://ara.srce.hr/index.php/index>. (26.8.2016.).
2. Budapest Open Access Initiative. URL: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/>. (22.8.2016.).
3. DABAR - Digitalni akademski arhivi i repozitoriji. URL: <https://dabar.srce.hr/>. (19.8.2016.).
4. Digitalni akademski repozitorij. URL: <http://dar.nsk.hr/index.php>. (19.8.2016.).
5. Dr Med : diplomski radovi Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL: <https://repozitorij.mef.unizg.hr/>. (18.8.2016.).
6. Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. URL: <https://www.fpzg.unizg.hr/>. (19.8.2016.).
7. Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. URL: <https://www.fsb.unizg.hr/>. (19.8.2016.).
8. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://www.ffzg.unizg.hr/>. (19.8.2016.).
9. FPZG repozitorij. URL: <https://repozitorij.fpzg.unizg.hr/>. (18.8.2016.).
10. FSB zbirka doktorskih radova. URL: <https://www.fsb.unizg.hr/library/repository.php>. (18.8.2016.).
11. Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. 2012. URL: <http://www.fer.unizg.hr/oa2012/deklaracija>. (22.8.2016.).
12. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://www.mef.unizg.hr/>. 19.8.2016.).
13. Nacionalni repozitorij disertacija i znanstvenih magistarskih radova. URL: <https://dr.nsk.hr/>. (19.8.2016.).
14. Nacionalni repozitorij završnih i diplomskih radova ZIR. URL: <https://zir.nsk.hr/>. (19.8.2016.).
15. Odluka o obvezi pohrane znanstvenih, stručnih i popularnih radova u Hrvatsku znanstvenu bibliografiju (CROSBI) te u Repozitorij fakulteta strojarstva i brodogradnje. 2015. URL:

- http://www.fsb.hr/atlantis/upload/newsboard/23_12_2015_24060_CROSBI.pdf.
(19.8.2016.).
16. OpenDOAR. URL: <http://www.opendoar.org/>. (19.8.2016.).
17. Plan razvoja istraživačke infrastrukture u Republici Hrvatskoj. URL:
<http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=25353>. (18.8.2016.)
18. Pravilnik o diplomskim ispitima. [KBF]. 2014. URL:
<http://www.djkbf.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obraci-i-sjednice/category/8-pravilnici?download=11:pravilnik-o-diplomskim-ispitima>. (19.8.2016.).
19. Pravilnik o doktorskim studijima. [MEF]. URL: http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2016/07/Pravilnik-o-doktorskim-studijima_pro%C4%8Di%C5%A1%C4%87eni-tekst.pdf. (18.8.2016.).
20. Pravilnik o doktorskom studiju na Prehrambeno-biotehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 2014. URL:
http://www.pbf.unizg.hr/media/datoteke/poslijediplomski/pravilnik_o_doktorskim_studijima. (19.8.2016.)
21. Pravilnik o doktorskim studijima Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. 2012. URL:
http://www.pmf.unizg.hr/_download/repository/Pravilnik_o_doktorskim_studijima_na_PMF-u.pdf. (19.8.2016.)
22. Pravilnik o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:
http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/pravilnik_doktorski_studiji.pdf. (18.8.2016.)
23. Pravilnik o doktorskom studiju : strojarstvo, brodogradnja, zrakoplovstvo, metalurgija. URL:
http://www.fsb.hr/atlantis/upload/newsboard/06_10_2014_21621_Pravilnik_o_doktorskom_studiju_Strojarstvo_brodogradnja_zrakoplovstvo_metalurgija.pdf. (19.8.2016.)
24. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o doktorskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:
http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/2016_15_lipnja_Pravilnik_o_izmjenama_i_dopunama_Pravilnika_o_doktorskim_studijima_na_Sveucilistu_u_Zagrebu_final.pdf. (18.8.2016.)
25. Pravilnik o izradi diplomskog rada. [MEF]. URL:
<http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/09/Prijedlog-Pravilnika-o-zavr%C5%A1nom-ispitu-i-diplomskom-radu.pdf>. (19.8.2016.)

26. Pravilnik o izradi diplomskog rada i polaganju diplomskog ispita. [PBF]. URL:
http://www.pbf.unizg.hr/media/datoteke/pravilnik_o_izradi_diplomskog_rada_i_polaganju_diplomskog_ispita. (19.8.2016.)
27. Pravilnik o izradi diplomskog rada i polaganju diplomskog ispita za studente koji studiraju po bolonjskom sustavu. [PBF]. URL:
http://www.pbf.unizg.hr/media/datoteke/pravilnik_o_izradi_diplomskog_rada_i_polaganju_diplomskog_ispita_za_studente_koji_studiraju_po_bolonjskom_sustavu_stupio_na_snagu_14_srpnja_2010. (19.8.2016.)
28. Pravilnik o izradi završnog rada. [PBF]. URL:
<http://www.pbf.unizg.hr/content/download/4706/31533/file/Pravilnik%20o%20izradi%20zavr%C5%A1nog%20rada.pdf>. (19.8.2016.)
29. Pravilnik o poslijediplomskim specijalističkim studijima. [MEF]. URL:
<http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-poslijediplomskim-specijalisti%C4%8Dkim-studijima.pdf>. (19.8.2016.)
30. Pravilnik o poslijediplomskim specijalističkim studijima Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. URL:
https://www.fpzg.unizg.hr/_download/repository/Pravilnikoposlijediplomskimspecijalstudij_KONVERZIJA_lipanj_2014-2.pdf. (19.8.2016.)
31. Pravilnik o poslijediplomskim specijalističkim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:
http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/pravilnik_za_specijalisticke_studije_30122010.pdf. (18.8.2016.)
32. Pravilnik o poslijediplomskim studijima na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. URL:
https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUK_Ewi9qq-9uc3OAhVPGsAKHXyoDzEQFgggMAE&url=https%3A%2F%2Fwww.unios.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2015%2F07%2FSJJS_Pravilnik_o_poslijediplomskim_studijima_srpanj_2015.pdf&usg=AFQjCNEwid3kUxBVUCOAazglwhuHCnAHUA&sig2=NWObkbeuTJ6l-BfkBawlRg&cad=rja. (18.8.2016.)
33. Pravilnik o preddiplomskim i diplomskim studijima. [MEF]. URL:
<http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-preddiplomskim-i-diplomskim-studijima-svibanj-2014.pdf>. (19.8.2016.)

34. Pravilnik o preddiplomskim i diplomskim studijima na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. URL:
[https://www.pmf.unizg.hr/download/repository/Pravilnik_o_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_na_Prirodoslovno-matematickom_fakultetu_Sveucilista_u_Zagrebu_\(procisceni_tekst\)_-06-2013.pdf](https://www.pmf.unizg.hr/download/repository/Pravilnik_o_preddiplomskim_i_diplomskim_studijima_na_Prirodoslovno-matematickom_fakultetu_Sveucilista_u_Zagrebu_(procisceni_tekst)_-06-2013.pdf). (19.8.2016.)
35. Pravilnik o specijalističkom radu. [KBF u Đakovu]. URL:
<http://www.djkbfb.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obrasci-i-sjednice/category/8-pravilnici?download=10:pravilnik-o-specijalistickom-radu>. (19.8.2016.)
36. Pravilnik o studijima i studiranju na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. URL:
https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwid5cixtc3OAhVIDsAKHeTJAbcQFggbMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.unios.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2015%2F07%2F5SJS_Pravilnik_o_studijima_i_studiranju_srpanj_2015.pdf&usq=AFQjCNH2aIyL567CrZ5C4SJtQpElhNgig&sig2=cAjO2XR7Jho03KtnSIxY1w. (18.8.2016.)
37. Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim i integriranim studijima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL:
<http://dokumenti.ffzg.unizg.hr/pravilnici/wp-content/uploads/sites/6/2015/12/Pravilnik-o-studiranju.doc>. (18.8.2016.)
38. Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. URL:
https://www.fpzg.unizg.hr/download/repository/Pravilnik_o_studiranju_FPZG%5B1%5D.pdf. (19.8.2016.)
39. Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. URL:
http://www.unizg.hr/fileadmin/rektorat/O_Sveucilistu/Dokumenti_javnost/Propisi/Pravilnici/PRAVILNIK_O_STUDIRANJU_konacna_LEKTORIRANA_verzija_PDF.pdf. (18.8.2016.)
40. Pravilnik o sveučilišnom preddiplomskom i diplomskom studiju. [FSB]. URL:
https://www.fsb.unizg.hr/atlantis/upload/newsboard/20_11_2013_19856_Pravil_o_pr ed_i_dipl_stud_procisc_2013_sa_izmjenom.pdf. (19.8.2016.)

41. Pravilnik o završnom ispitu i diplomskom radu. [MEF]. URL:
<http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-zavr%C5%A1enom-ispitu-i-diplomskom-radu.doc>. (18.8.2016).
42. Prehrambeno-biotehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL:
<http://www.pbf.unizg.hr/>. (19.8.2016.)
43. Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL:
<https://www.pmf.unizg.hr/>. (19.8.2016.)
44. Repozitorij Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. URL:
<http://repozitorij.fsb.hr/>. (18.8.2016.)
45. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu. URL:
<http://darhiv.ffzg.unizg.hr/information.html>. (18.8.2016.)
46. Repozitorij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu. URL:
<https://repozitorij.djkbff.hr/>. (18.8.2016.)
47. Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://medlib.mef.hr/>. (18.8.2016.)
48. Repozitorij Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu. URL:
<https://repozitorij.pbf.unizg.hr/>. (18.8.2016.)
49. Repozitorij Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. URL: <http://digre.pmf.unizg.hr/>. (19.8.2016.)
50. SHERPA/RoMEO. URL:
<http://www.sherpa.ac.uk/romeo/index.php?la=en&fidnum=&mode=simple>. (22.8.2016.)
51. Statut Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu. URL:
<http://www.djkbff.unios.hr/hr/fakultet/dokumenti-obrasci-i-sjednice/category/1-temeljni-dokumenti?download=1:statut-kbf-a-u-dakovu>. (19.8.2016.)
52. Statut Fakulteta političkih znanosti. URL:
https://www.fpzg.unizg.hr/_download/repository/STATUT_fpzg_veljaca_2007.pdf. (19.8.2016.)
53. Statut Fakulteta strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu. URL:
https://www.fsb.unizg.hr/atlantis/upload/newsboard/28_10_2011_15745_Statut_ruja_n_2005.pdf. (19.8.2016.)
54. Statut Filozofskoga fakulteta. URL: http://www.ffzg.unizg.hr/files/001112_1.doc. (19.8.2016.)

55. Statut Medicinskog fakulteta. URL: <http://www.mef.unizg.hr/website/wp-content/uploads/2015/10/Statut.pdf>. (19.8.2016.)
56. Statut Prehrambeno-biotehnološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL: http://www.pbf.unizg.hr/content/download/789/9726/file/statut_fakulteta.pdf. (19.8.2016.)
57. Statut Prirodoslovno-matematičkoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. URL: https://www.pmf.unizg.hr/_download/repository/STATUT-PMF.pdf. (19.8.2016.)
58. Statut Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku URL: <https://www.google.hr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&sqi=2&ved=0ahUKewix3KLLqc3OAhUBKcAKHfjyC4QQFggZMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.uaos.unios.hr%2Ffakti%2FSTATUT%2520SVEUCILISTA%252017%2520prosinca%25202013.doc&usq=AFQjCNEFIRUB6XQHkgL0v1YtK1B5oC5g7A&sig2=7LG6pnOjB3JW3qVKCeKiQ&bvm=bv.129759880,d.d24>. (18.8.2016.)
59. Statut Sveučilišta u Zagrebu. URL: <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/propisi/statut-sveucilista-u-zagrebu/>. (18.8.2016.)
60. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. // NN 124/14.
61. Upute za izradu diplomskog rada. [PBF]. URL: <http://www.pbf.unizg.hr/content/download/793/9738/file/Upute%20za%20izradu%20diplomskog%20rada.pdf>. (19.6.2016.)
62. Upute za izradu završnog rada. [PBF]. URL: http://www.pbf.unizg.hr/content/download/4707/31536/file/upute_zavrzni_rad.pdf. (19.8.2016.)
63. Upute za predaju digitalne inačice završnog/diplomskog rada Knjižnici FSB-a. URL: https://www.fsb.unizg.hr/atlantis/upload/newsboard/08_12_2014_21920_UPUTE_za_pohranu_digitalne_inacice_diplomskog_i_zavrsnog_rada_u_repozitoriju_FSB-a.pdf. (19.8.2016.)
64. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // NN 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 127/14.
65. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. // NN 94/13.
66. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. // NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15.

Znanstvena i tehnološkijska politika Republike Hrvatske 2006. – 2010. URL:
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/Arhiva/1%20-%20157.pdf>. (18.8.2016.)

Literatura

1. Bosančić, B. Repozitoriji ustanova u teoriji i praksi. // 12. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 71-85.
2. Branin, J. Institutional repositories. // Encyclopedia of library and information sciences. 3. izd. Boca Raton, FL : CRC Press, Taylor & Francis Group, 2010. Vol. 2. CD-ROM-Domain. Str. 2785-2796.
3. Calhoun, K. Exploring digital libraries : foundations, practice, prospects. London: Facest, 2014.
4. Celjak, D.; Bekić, D.; Jertec, Lj.; Milinović, M.; Ulamec, D. Dabar - sustav digitalnih repozitorija : iskorak prema sustavnoj bazi za digitalnu imovinu akademske zajednice u Hrvatskoj. // 18. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji / urednice Drahomira Cupar, Alisa Martek. Zagreb: Hrvatsko arhivističko društvo, 2015. Str. 148-165.
5. Fyffe R.; Welburn W. C. ETDs, scholarly communication, and campus collaboration. // College & Research Libraries News, 69, 3(2008), str. 52-155.
6. Guidance Documents for Lifecycle Management of ETDs / ed. Matt Schultz, Nick Krabbenhoef, Katherine Skinner. Atlanta : Educopia Institute, 2014. URL:
https://educopia.org/sites/educopia.org/files/publications/Guidance_Documents_for_Lifecycle_Management_of_ETDs_0.pdf. (19.8.2016).
7. Hawkins A. R.; Kimball M. A.; Ives M. Mandatory open access publishing for electronic theses and dissertations : ethics and enthusiasm. // Journal of academic librarianship. 39, 1(2013), str. 32-60.
8. Hebrang Grgić, I. Planiranje pokretanja repozitorija ustanove. // 12. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica / uredile Alisa Martek i Elizabeta Rybak Budić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 42-50.
9. Horvat, A.; Živković, D. Knjižnice i autorsko pravo. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2013.
10. Krajna, T.; Markulin, H.; Levanić, A. Repozitorij ustanove Fakulteta strojarstva i brodogradnje // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 51, 1/4(2008), str 36-46.

11. Leščić, J.; Klarin Zadravec, S. Zaštita znanstvene baštine u Digitalnom akademskom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu // *Kemija u industriji*, 60, 6(2011). Str 352-354. URL: <http://hrcak.srce.hr/file/102187>. (18.8.2016.).
12. Lynch, C. A. Institutional repositories : essential infrastructure for scholarship in the digital age. // *ARL : a bimonthly report*, 226(2003), str. 1-7. URL: <http://www.arl.org/storage/documents/publications/arl-br-226.pdf>. (20.7.2016.).
13. Markulin H.; Šember M. University of Zagreb Medical School Repository : promoting institutional visibility. // *Croatian Medical Journal*, 55.2(2014), str. 89-92.
14. Mihaljević, M.; Mihaljević, M.; Stančić, H. Arhivistički rječnik. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2015.
15. Ramírez M. L.; McMillan G.; Dalton J. T.; Hanlon A.; Smith H. S.; Kern C. Do open access electronic theses and dissertations diminish publishing opportunities in the sciences?. // *College and research libraries*. 75, 6(2014), str. 808-821.
16. Simons, N.; Richardson, J. New content in digital repositories : the changing research landscape. Oxford : Chandos publishing, 2013.
17. Stančić, H. Elektronički repozitoriji : Budućnost očuvanja digitalne baštine? // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer i Ivana Zenić. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
18. Stančić, H. Načela digitalne komunikacije. // *Digitalno doba : masovni mediji i digitalna kultura* / Nada Zgrabljic Rotar (ur.). Zadar : Sveučilište u Zadru ; Zagreb : Naklada medijska istraživanja, 2011. Str. 53-72.
19. Vrana, R. Digitalni repozitoriji ustanova : moguće rješenje problema trajne pohrane i pristupa znanstvenim radovima. // 12. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredila Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 22-31.
20. Vrana, R. Digitalni repozitoriji ustanova i njihova uloga u znanstvenom komuniciranju: istraživanje o digitalnim repozitorijima u visokoškolskim knjižnicama Sveučilišta u Zagrebu. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / uredile Mirna Willer; Sanjica Faletar Tanacković. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo , 2010. Str. 278-291.
21. Vrana, R. Upravljanje digitalnim repozitorijima // 16. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji : mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture /

uredile Nives Tomašević, Ivana Despot. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 119-139.

22. Yiotis, K. Electronic theses and dissertation (ETD) repositories. // OCLC systems and services : International digital library perspectives, 24, 2(2008), str. 101-115.

Popis slika

Slika 1. Zastupljene vrste građe u bazi OpenDOAR..... 7

Sažetak

Rad se bavi pohranjivanjem ocjenskih radova u digitalne repozitorije visokoškolskih ustanova s naglaskom na praksu u Hrvatskoj. U prvom dijelu prikazuje se razvoj digitalnih repozitorija i otvorenog pristupa te praksa pohranjivanja ocjenskih radova. Govori se o digitalnim repozitorijima u Hrvatskoj u kontekstu pohrane ocjenskih radova. U drugom dijelu analizira se i uspoređuje osam repozitorija sedam hrvatskih visokoškolskih ustanova. Radi se o sljedećim sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu: Filozofskom fakultetu, Medicinskom fakultetu, Fakultetu strojarstva i brodogradnje (dva repozitorija), Fakultetu političkih znanosti, Prehrambeno-biotehnološkom fakultetu i Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, te o Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu u sklopu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Uzorak je odabran prema broju repozitorija koji su prijavljeni u bazi OpenDOAR i ispunjavaju ove osnovne kriterije: radi se o institucijskim repozitorijima, pripadaju hrvatskim visokoškolskim ustanovama i sadrže ocjenske radove.

Ključne riječi: ocjenski radovi, institucijski repozitorij, digitalni repozitorij

Abstract

Electronic theses and dissertations deposit in institutional repositories: practice in higher education institutions in Croatia

This thesis aims to present the praxis of acquiring and storage of electronic theses and dissertations (ETDs) in institutional repositories at higher education institutions in Croatia. It outlines the development of institutional repositories, the open access movement, and of the ETDs storage. It is also an overview of digital repositories in Croatia in given context. In the second part of the thesis eight repositories at the following seven institutions were compared and analysed. At the University of Zagreb: Faculty of humanities and social sciences, Faculty of political science, Faculty of science, Faculty of mechanical engineering and naval architecture (two repositories), Faculty of food technology and biotechnology, and Medical school, and Catholic faculty of theology in Đakovo at the Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. These repositories were selected according to the number of the repositories registered at the OpenDOAR database that meet the following criteria: they are institutional repositories, they contain ETDs, and they are managed by higher education institutions in Croatia.

Key words: electronic theses and dissertations, ETD, institutional repository, digital repository

Prilozi

U Tablici 1. usporedno su prikazane karakteristike repozitorija iz uzorka. Sivom pozadinom izdvojeni su repozitoriji koji, osim ocjenskih, sadrže i druge vrste radova.

U Tablici 2. citirani su članci iz zakona te dokumenata obaju sveučilišta iz uzorka, koji se tiču prikupljanja i pohrane ocjenskih radova. Svjetlijom su bojom označene odredbe o predaji radova, a crnom bojom one koje se odnose na njihovu objavu.

Tablica 1.

Ustanova	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu	Fakultet strojarstva i brodogradnje Sveučilišta u Zagrebu		Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu	Prehrambeno-biotehnoški fakultet Sveučilišta u Zagrebu	Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu	Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo
Ime repozitorija	Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu	Repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu	FSB zbirka doktorskih radova	Repozitorij FSB-a	FPZG repozitorij	Repozitorij Prehrambeno-biotehnoškog fakulteta u Zagrebu	Repozitorij Prirodoslovno-matematičkog fakulteta	Repozitorij Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu
Korišteni softver	EPrints 3	EPrints 3	(razvijen na ustanovi)	EPrints 3	Fedora	Fedora	EPrints 3	Fedora
Kompatibilnost s OAI-PMH	da	da	ne	da	da	da	ne	da
Održavanje repozitorija	Knjižnica Filozofskog fakulteta	Središnja medicinska knjižnica	Knjižnica Fakulteta strojarstva i brodogradnje	Knjižnica Fakulteta strojarstva i brodogradnje	Knjižnica Fakulteta političkih znanosti	Knjižnica PBF-a	Središnja knjižnica za fiziku	Knjižnica KBF-a
Vrsta pohranjene građe	Radovi djelatnika i studenata te oni koji nastaju kao rezultat istraživačkog i obrazovnog procesa na Fakultetu.	Određeni radovi djelatnika i doktorski radovi.	Ocjenski radovi.	Ocjenski radovi i radovi djelatnika.	Diplomski radovi.	Završni radovi preddiplomskih studija.	Ocjenski radovi studenata i znanstveno istraživački radovi djelatnika.	Diplomski radovi.
Cjeloviti tekstovi u otvorenom pristupu	djelomično	djelomično	djelomično	djelomično	djelomično	da	djelomično	djelomično
Samoarhiviranje	da, osim za ocjenske radove	ne	ne	da	Postupak samoarhiviranja je u sustavu Dabar u testnoj fazi i omogućen ustanovama koje se prijave.	Postupak samoarhiviranja je u sustavu Dabar u testnoj fazi i omogućen ustanovama koje se prijave.	da, osim za ocjenske radove	Postupak samoarhiviranja je u sustavu Dabar u testnoj fazi i omogućen ustanovama koje se prijave.
Broj svih dokumenata	3.715	1.856	2.977	5.658	21	62	4.517	7
Broj ocjenskih radova	3.243	524	2.977	3.851	21	62	3.364	7
Vrsta ocjenskih radova	Sve vrste ocjenskih radova obranjenih na fakultetu	Doktorski radovi	Završni, diplomski i doktorski radovi	Sve vrste ocjenskih radova obranjenih na fakultetu	Diplomski radovi	Završni radovi preddiplomskih studija	Sve vrste ocjenskih radova obranjenih na fakultetu	Diplomski rad
Izjava o pohrani rada na internetskim stranicama	da (za diplomske i završne radove)	ne	da (za diplomske i završne radove)	da (za diplomske i završne radove)	da (za diplomski rad)	ne	da (za završni, diplomski i doktorski rad na Kemijskom odsjeku)	da (za diplomski rad)

Tablica 2.

	Završni rad	Diplomski rad	Doktorski rad
Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (2013.)	83.11. Završne radove studija sveučilišta i fakulteti dužni su trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta, te kopirati u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Veleučilišta i visoke škole dužne su završene radove studija kopirati u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice.		83.12. Doktorske disertacije visoko učilište dužno je trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi doktorskih disertacija Nacionalne i sveučilišne knjižnice. sveučilište je dužno osigurati da se i jedan otisnuti primjerak doktorske disertacije dostavi Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.
	83.13. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.		
Statut Sveučilišta u Zagrebu (2016.)	74.3 Općim aktom Sveučilišta i sastavnice pobliže se uređuje polaganje završnog, odnosno diplomskog ispita i način objavljivanja završnih i diplomskih radova.		74.7. Postupak prijave, ocjene i obrane doktorske disertacije odnosno izrade i/ili izvedbe umjetničkog djela na Sveučilištu, kao i način objavljivanja doktorskih radova uredit će se posebnim općim aktom Sveučilišta i sastavnice.
Pravilnik o studiranju na preddiplomskim i diplomskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2008.)	53.3. Općim aktom sastavnice pobliže se uređuju sva pitanja u vezi sa završnim odnosno diplomskim radom i završnim, tj. diplomskim ispitom kao što su prijava teme završnog/diplomskog rada, izrada i opremanje završnog/diplomskog rada, prijava završnog/diplomskog ispita, ocjena završnog/diplomskog rada, postupak obrane završnog/diplomskog rada.		Nije primjenjivo.
Pravilnik o doktorskim studijima na Sveučilištu u Zagrebu (2016.)	Nije primjenjivo.	Nije primjenjivo.	20.1. Doktorski se rad trajno objavljuje na javnoj internetskoj bazi doktorskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice ako je to autor odobrio pisanom izjavom. Doktorski rad u umjetničkom području objavljuje se na odgovarajući način, u skladu s autorovim pisanim odobrenjem. 21.2. Doktorand treba u roku mjesec dana od obrane ispuniti sveučilišni obrazac za promociju u stupanj doktora znanosti ili umjetnosti te predati uvezani doktorski rad, a ako pisano potvrdi da je s time suglasan, i elektroničku verziju za objavu na mrežnim stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice, odnosno prikladnu dokumentaciju o doktorskom radu u umjetničkom području (pisani oblik, fotografiju, videozapis, odnosno tonski zapis i drugo). v. i čl. 19. za ograničenje javne objave rada u slučaju da „rezultati istraživanja uključuju inovaciju podobnu za zaštitu prava intelektualnog vlasništva“.
Pravilnik o posljediplomskim specijalističkim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2010.)	36.2 Pristupnik predaje dva uvezana primjerka završnog specijalističkog rada u roku mjesec dana od dana obrane završnog specijalističkog rada te standardni nosač digitalnog zapisa završnog specijalističkog rada te po jedan primjerak završnog specijalističkog rada mentoru i ustanovi u kojoj je završni specijalistički rad izrađen.	Nije primjenjivo.	Nije primjenjivo.
Statut Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (2013.)	161.11. Završne i diplomske radove studija sveučilišta i fakulteti dužni su trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta, te kopirati u javnu internetsku bazu završnih i diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice.		161.12. Doktorske disertacije visoko učilište dužno je trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi doktorskih disertacija Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Sveučilište je dužno osigurati da se i jedan otisnuti primjerak doktorske disertacije dostavi Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

	161.13. Završni i diplomski radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.	
Pravilnik o studijima i studiranju na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (2015.)	76.7. Završne radove studija znanstveno-nastavne/umjetničko-nastavne i nastavne sastavnice Sveučilišta dužne su trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. 76.8. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.	
Pravilnik o poslijediplomskim studijima na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (2015.)	53.4. Završni/specijalistički rad predaje se u elektroničkom obliku i uvezan. Oblik i sadržaj završnog/specijalističkog rada propisan je na posebnom obrascu za izradu završnog/specijalističkog rada, koji propisuje nositelj studija.	<p>Nije primjenjivo.</p> <p>41.7. Doktorska disertacija predaje se u elektroničkom i tiskanom obliku. Oblik i sadržaj doktorske disertacije propisan je na posebnom obrascu za izradu doktorske disertacije koji propisuje nositelj studija.</p> <p>44.1. Doktorand je obvezan u roku mjesec dana od dana obrane predati uvezanu doktorsku disertaciju te elektroničku verziju tajništvu nositelja studija, i to u najmanje 5 primjeraka. 2. Tajništvo nositelja studija obvezno je dostaviti po jedan primjerak doktorske disertacije odgovarajućim institucijama u Republici Hrvatskoj. 3. Nositelj poslijediplomskog studija dužan je doktorsku disertaciju trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi doktorskih disertacija Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a jedan otisnuti primjerak doktorske disertacije dostavi Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. 4. Doktorska disertacija u elektroničkoj verziji objavljuje se i na internetskoj stranici nositelja poslijediplomskog studija.</p> <p>v. i čl. 45. za odgodu objavljivanja dokorskog rada.</p>